

Határozatok Tára

NIILO JÄÄSKINEN
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2014. január 30.¹

C-438/12. sz. ügy

**Irmengard Weber
kontra
Mechthilde Weber**

(Az Oberlandesgericht München [Németország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Joghatóság a polgári és kereskedelmi ügyekben — 44/2001/EK rendelet — A 22. cikk 1. pontja — Kizárólagos joghatóság — Ingatlanon fennálló dologi jogra vonatkozó jogviták — Az ingatlanon fennálló elővásárlási jog beletartozása az előbbibe — A 27. cikk (1) bekezdése — Perfüggőség — Az »azonos felek között folyamatban levő« eljárások fogalma — Az »azonos igényből származó« eljárások fogalma — A perindítási joggal való visszaélés szankciója — A 22. cikk 1. pontjának és a 27. cikk (1) bekezdésének együttes értelmezése — A 28. cikk (1) bekezdése — Összefüggő eljárások — Az eljárás felfüggesztése mérlegelésének szempontjai — A 27. cikk és a 28. cikk együttes értelmezése — A hatékony bírói jogvédelemhez való jog”

I – Bevezetés

1. Az Oberlandesgericht München (müncheni tartományi legfelsőbb bíróság, Németország) által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet² értelmezésére, különösen 22. cikke 1. pontjának³, 27. cikke (1) bekezdésének⁴, valamint 28. cikke (1) bekezdésének⁵ értelmezésére vonatkozik. A Bíróságnak tehát a kizárólagos joghatóság szabályának az ingatlanon fennálló dologi jogok területére történő alkalmazásáról, valamint a perfüggőség, vagy az említett rendeletben szereplő összefüggő eljárások esetén alkalmazandó szabályok értelmezéséről kell határoznia.

2. Mindenekelőtt megjegyzem, hogy álláspontom szerint célszerű a Bíróságnak feltett számos kérdés megvizsgálását úgy alakítani, hogy ne a kérdést előterjesztő bíróság kérdésfeltevésének sorrendjében, hanem olyan sorrendben vizsgáljuk azokat, ami jobban megfelel a 44/2001 rendelet logikájának és rendszerének.

1 — Eredeti nyelv: francia.

2 — HL 2001. L 12., 1. o.; magyar nyelvű kiadás 19. fejezet, 4. kötet, 42. o.; helyesbítések: HL 2006. L 242., 6. o., HL 2011. L 124., 47. o.

3 — E rendelkezés értelmében: „[a] lakóhelyre való tekintet nélkül a következő bíróságok kizárólagos joghatósággal rendelkeznek: [...] olyan eljárásokra, amelyek tárgya ingatlanon fennálló dologi jog [...], annak a tagállamnak a bíróságai, ahol az ingatlan található”.

4 — Az említett 27. cikk (1) bekezdése alapján „[a]mennyiben azonos igényből származó, azonos felek között folyamatban levő eljárásokat különböző tagállamok bíróságai előtt indítottak, a később felhívott bíróság az elsőként felhívott bíróság joghatósága megállapításáig hivatalból felfüggeszti az eljárást”. Az általam kiemelt szavak azt a két kifejezést jelölik, amelyeknek értelmezése a jelen ügy tárgya.

5 — Az említett 28. cikk (1) bekezdése értelmében „[a]mennyiben összefüggő eljárások különböző tagállamok bíróságai előtt vannak folyamatban, a később felhívott bíróság felfüggesztheti az eljárást”. Ugyanezen cikk (3) bekezdése szerint „[e] cikk alkalmazásában a keresetek akkor tekintendők összefüggőnek, ha olyan szoros kapcsolat áll fenn közöttük, hogy az elkülönített eljárásokban hozott, egymásnak ellentmondó határozatok elkerülése végett célszerű azokat együttesen tárgyalni és róluk együtt határozni”.

3. Először is, a Bíróságnak választ kell adnia arra a kérdésre, hogy alkalmazandó-e az említett rendeletnek a vitatott dologi joggal érintett ingatlan fekvése szerinti tagállamok bíróságai számára kizárólagos joghatóságot biztosító 22. cikkének 1. pontja az olyan keresetre, amelynek célja annak megállapítása, hogy érvényesen nem éltek egy ingatlanon fennálló elővásárlási joggal.⁶

4. Az előző ponttal összefüggésben egy másik kérdés⁷ annak megállapítására irányul, hogy a 44/2001 rendelet 27. cikkének (1) bekezdése értelmében a később felhívott bíróság figyelembe veheti-e az eljárás felfüggesztésének elkerülése érdekében azt, hogy álláspontja szerint az ugyanezen rendelet 22. cikkének 1. pontja értelmében nem az elsőként felhívott bíróság rendelkezik kizárólagos joghatósággal, következésképpen annak határozatát más tagállamokban a rendelet 35. cikkének (1) bekezdése értelmében nem lehetne elismerni.⁸

5. A kérdést előterjesztő bíróság arra is választ keres, hogy a 44/2001 rendelet 27. cikkében foglalt perfüggőségnek minősül-e, ha két különböző tagállamban indított eljárások esetén egyrészt két személy egyaránt alperesként vesz részt egy harmadik személlyel szemben folyamatban lévő egyik eljárásban, míg ellenérdekű felek egymással szemben a másik eljárásban, másrészt, ha az említett kérelmek indokolása eltérő, de mindkét esetben ugyanazt az előzetes jogi kérdést kell eldönteni.⁹

6. A Bíróságnak továbbá meg kell határoznia, hogy az eljárásnak az említett rendelet 27. cikkének (1) bekezdése alkalmazásával történő felfüggesztéséről szóló határozata keretében a később felhívott bíróságnak nemcsak az egyik fél azon kifogását kell-e megvizsgálnia, hogy a másik fél az elsőként felhívott bírósághoz történő kereset benyújtásával joggal való visszaélést követett el, hanem meg kell védenie a második felperes bírói jogvédelemhez való jogát is, és az erre adandó igenlő válasz esetén ebből milyen következtetéseket kell levonni.¹⁰

7. Egyébiránt a Bíróságnak azt is meg kell határoznia, hogy a 44/2001 rendeletnek a különböző tagállamok bíróságai előtt folyamatban levő összefüggő eljárásokra vonatkozó 28. cikkének (1) bekezdése alkalmazását megelőzően a később felhívott bíróságnak döntenie kell-e arról, hogy ugyanezen rendeletnek a perfüggőségre vonatkozó 27. cikkének (1) bekezdése az ügyben nem alkalmazható.¹¹

8. Végül a kérdést előterjesztő bíróság arra vár választ, hogy milyen szempontokat kell figyelembe vennie a 44/2001 rendelet 28. cikkének (1) bekezdésében biztosított mérlegelési jogkörének gyakorlásakor, amely, mint arra emlékeztetni kell, az összefüggő eljárások esetében lehetőségként biztosítja az eljárás felfüggesztését.¹²

6 — Lásd az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdést.

7 — Lásd az előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik kérdést.

8 — A 44/2001 rendelet III. fejezetének 1. szakasza az egyik tagállamban hozott határozatok másik tagállamban történő elismeréséről szól. Az említett szakaszban a 34. cikk (3) bekezdése kimondja, hogy egy határozat nem ismerhető el, amennyiben az összeegyeztethetetlen az azonos felek közötti jogvitában abban a tagállamban hozott határozattal, amelyben az elismerést kérik. A 35. cikk (1) bekezdése hozzáteszi, hogy a határozat akkor sem ismerhető el, „amennyiben a II. fejezet 3., 4. és 6. szakaszának rendelkezéseivel ellentétes [...]”, ami magában foglalja az ingatlanon fennálló dologi jog területén érvényesülő kizárólagos joghatóságot is.

9 — Lásd az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első és második kérdést.

10 — Lásd az előzetes döntéshozatalra előterjesztett ötödik kérdést, és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett nyolcadik kérdés első részét.

11 — Lásd az előzetes döntéshozatalra előterjesztett hatodik kérdést.

12 — Lásd az előzetes döntéshozatalra előterjesztett hetedik kérdést és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett nyolcadik kérdés második felét.

II – Az alapeljárás, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések és a Bíróság előtti eljárás

9. Az alapeljárás ellenérdekű felei I. Weber és M. Weber, két idős nővér, akik hattized, illetve négytized tulajdoni hányaddal rendelkező tulajdonosai egy Münchenben (Németország) található földterületnek. Egy 1971. december 20-i közjegyzői okirat alapján a német polgári törvénykönyv (Bürgerliches Gesetzbuch, a továbbiakban: BGB) 1094. §-ának (1) bekezdésével összhangban¹³ elővásárlási jogot jegyeztek be ezen ingatlanra vonatkozóan az ingatlan-nyilvántartásba I. Weber javára.

10. M. Weber egy 2009. október 28-i, közjegyzői okiratba foglalt szerződésben eladta négytized tulajdoni hányadát a német jog szerint alapított Z. GbR-nek, amelynek egyik vezetője a fia, P. F. Calmetta, Milánóban (Olaszország) letelepedett ügyvéd. A szerződés egy rendelkezése értelmében M. Weber 2010. március 28-ig fenntartotta magának a bizonyos feltételek bekövetkezése esetén érvényesíthető elállási jogot.

11. Az említett szerződést Münchenben elkészítő közjegyző értesítését követően I. Weber 2009. december 18-i levelében a BGB 463. és 464. §-ai alapján élt az e tulajdoni hányad vonatkozásában fennálló elővásárlási jogával.¹⁴

12. I. Weber és M. Weber 2010. február 25-én ugyanezen közjegyző előtt megállapodást kötöttek, amelyben ismételten kifejezetten elismerték, hogy ténylegesen éltek az elővásárlási joggal, megállapodtak a tulajdonjognak I. Weberre történő átszállásáról az M. Weber és a Z. GbR társaság között megkötött szerződésben megállapított áron. Megállapodtak, hogy a BGB 873. §-ának (1) bekezdésével¹⁵ és az ingatlan-nyilvántartásról szóló törvény (Grundbuchordnung) 19. cikkével¹⁶ összhangban a közjegyző csak akkor intézkedik a tulajdonjog átruházásának az ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzése iránt, ha M. Weber a 2009. október 28-i szerződés alapján őt megillető elállási jogáról lemondott. 2010. március 2-án I. Weber megfizette a megállapodás szerinti vételárat, 4 millió eurót. M. Weber 2010. március 15-i levelével bejelentette, hogy él az említett elállási jogával.

13. 2010. március 29-i keresetlevelével, amelyet I. Weber részére 2010. május 11-én kézbesítettek, a Z. GbR társaság eljárást indított a Tribunale Ordinario di Milano (milánói rendes bíróság) előtt M. Weber és I. Weber ellen, amelyben kérte annak megállapítását, hogy I. Weber nem érvényesen élt elővásárlási jogával, valamint kérte a M. Weber és e társaság között megkötött szerződés érvényességének megállapítását.

14. 2010. július 15-én I. Weber kérelmet nyújtott be a Landgericht München I. (müncheni területi bíróság) előtt, és kérte M. Weber kötelezését az ingatlannak a tulajdonában lévő négytized tulajdoni hányada átruházásának az ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzésének engedélyezésére.¹⁷ M. Weber ezt ellenezte, és *in limine litis* az említett olasz bíróság előtt folyamatban lévő eljárásra tekintettel perfüggőség fennállására hivatkozott.

13 — E rendelkezés értelmében „[i]ngatlan megterhelhető oly módon is, hogy a teher kedvezményezettjét elővásárlási jog illeti meg a tulajdonossal szemben”.

14 — A BGB 463. §-a kimondja, hogy „[a]ki valamely dologon elővásárlási joggal rendelkezik, akkor élhet az elővásárlási jogával, amikor a kötelezett a dolog tekintetében adásvételi szerződést kötött egy harmadik féllel”. A BGB 464. §-a értelmében „(1) Az elővásárlási jogot a kötelezettrel szemben tett nyilatkozattal lehet gyakorolni. A nyilatkozatnak nem kell követnie az adásvételi szerződés formáját. [...] Az elővásárlási jog gyakorlásával a jogosult és a kötelezett között azokkal a feltételekkel kerül sor az adásvételre, amelyekben a kötelezett a harmadik féllel megállapodott”.

15 — E rendelkezés értelmében „[i]ngatlan tulajdonának átruházásához [...], amennyiben jogszabály másként nem rendelkezik, szükséges a jogosult és a másik fél hozzájárulása a jogviszonyváltozáshoz, valamint a jogviszonyváltozás ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzése”.

16 — Ez a rendelkezés kimondja, hogy „[a]kkor kerül sor bejegyzésre, ha a bejegyzéssel érintett jog jogosultja hozzájárulását adja”.

17 — E kérelem alátámasztásaként I. Weber előadta, hogy a Z. GbR társaság és M. Weber között létrejött elállási jogról szóló megállapodás az ő vonatkozásában semmis, és nem tartozik azon szerződéses feltételekhez, amelyek az elővásárlási jog érvényesítése alapján rá is érvényesek.

15. A Landgericht München I. az elsőként felhívott Tribunale ordinario di Milano előtt folyamatban lévő eljárásra tekintettel a 2011. április 1-jei és 2011. augusztus 23-i végzéseivel a 44/2001 rendelet 27. cikkének (1) bekezdése, valamint másodlagosan 28. cikkének (1) és (3) bekezdése alapján felfüggesztette az eljárást.

16. I. Weber fellebbezést nyújtott be az Oberlandesgericht Münchenhez. E bíróság a Bírósághoz 2012. október 2-án előterjesztett, 2012. február 16-i határozatával felfüggesztette eljárását, és a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé, jelezve, hogy a Landgericht München I. álláspontját megalapozottnak tartja.

- „1) Kiterjed-e a [...] [44/2001] rendelet 27. cikkének hatálya azokra az esetekre is, amikor az egyik jogvitában mindkét fél alperesként vesz részt, mivel mindkét fél ellen egy harmadik fél indított eljárást, a másik jogvitában pedig a felek mint felperes és mint alperes vesznek részt? Ilyen esetben »azonos felek között« folyamatban lévő egyetlen eljárásról van szó, vagy külön kell vizsgálni az első eljárásban a felperes által a két alperessel szemben érvényesíteni kívánt igényeket azzal a következménnyel, hogy nem indulhatunk ki »azonos felek közötti« egyetlen jogvitából?
- 2) A 44/2001 rendelet 27. cikke szerinti »azonos [igényből] származó« eljárásról van-e szó abban az esetben, ha különbözik ugyan egymástól a két eljárásban a kereseti kérelem és a kereset indokolása, de
- a) mindkét eljárás megítéléséhez ugyanazt az előzetes kérdést kell megválaszolni, vagy
- b) az egyik eljárásban másodlagos kérelem keretében olyan jogviszony megállapítását kéri, amely előzetes kérdésként szerepel a másik eljárásban?
- 3) A 44/2001 rendelet 22. cikkének 1. [pontja] szerinti olyan eljárásról van-e szó, amelynek tárgya ingatlanon fennálló dologi jog abban az esetben, ha annak megállapítását kéri, hogy az alperes nem élt a német jog szerint egy németországi földterületen nem vitatottan fennálló dologi jogi elővásárlási jogával?
- 4) A 44/2001 rendelet 27. cikkének (1) bekezdése szerinti döntéshozatala keretében, és ezzel még az elsőként [felhívott] bíróság joghatóságáról szóló döntését megelőzően a később [felhívott] bíróságnak vizsgálnia kell-e azt, hogy a 44/2001 rendelet 22. cikkének 1. [pontja] értelmében az elsőként [felhívott] bíróság nem rendelkezik joghatósággal, mivel az elsőként [felhívott] bíróság joghatóságának ilyen hiánya a 44/2001 rendelet 35. cikkének (1) bekezdése értelmében azt eredményezné, hogy nem ismerik el az elsőként [felhívott] bíróság esetleges határozatát? A később [felhívott] bíróság tekintetében el kell-e tekinteni a 44/2001 rendelet 27. cikke (1) bekezdésének alkalmazásától abban az esetben, ha a később [felhívott] bíróság arra a véleményre jut, hogy az elsőként [felhívott] bíróság a 44/2001 rendelet 22. cikkének 1. [pontja] miatt nem rendelkezik joghatósággal?
- 5) A 44/2001 rendelet 27. cikkének (1) bekezdése szerinti döntéshozatala keretében, és ezzel még az elsőként [felhívott] bíróság joghatóságáról szóló döntését megelőzően a később [felhívott] bíróságnak vizsgálnia kell-e az egyik fél azon kifogását, hogy a másik fél joggal való visszaélést követett el az elsőként [felhívott] bírósághoz fordulással? A később [felhívott] bíróság tekintetében el kell-e tekinteni a 44/2001 rendelet 27. cikke (1) bekezdésének alkalmazásától abban az esetben, ha a később [felhívott] bíróság arra a véleményre jut, hogy az elsőként [felhívott] bírósághoz fordulás joggal való visszaélést valósított meg?
- 6) A 44/2001 rendelet 28. cikke (1) bekezdésének alkalmazása feltételezi-e azt, hogy a később [felhívott] bíróság korábban úgy határozott, hogy a konkrét esetben nem alkalmazandó a[z említett] rendelet 27. cikke?

- 7) A 44/2001 rendelet 28. cikkének (1) bekezdésében biztosított mérlegelési jogkör alkalmazása keretében figyelembe lehet-e venni azt,
- a) hogy az elsőként [felhívott] bíróság olyan tagállamban található, amelyben az eljárások statisztikai szempontból nézve jelentősen hosszabb ideig tartanak, mint a később [felhívott] bíróság szerinti tagállamban,
 - b) hogy a később [felhívott] bíróság megítélése szerint a később [felhívott] bíróság szerinti tagállam jogát kell alkalmazni,
 - c) hogy az egyik fél milyen korú,
 - d) hogy az eljárásban milyen sikerre van kilátás az elsőként [felhívott] bíróság előtt?
- 8) A 44/2001 rendelet 27. és 28. cikkének értelmezése és alkalmazása során az összeegyeztethetetlen, illetve egymásnak ellentmondó határozatok elkerülésére irányuló cél mellett figyelembe kell-e venni a másodrendű felperes bírói jogvédelemhez való jogát is?”

17. Az ügyirathoz később csatolt iratokból kiderül, hogy 2013. május 23-i határozatával a Tribunale ordinario di Milano megállapította joghatóságának hiányát a német bíróságok javára a Z. GbR társaság által az I. Weberrel és M. Weberrel szemben előterjesztett kérelmek tekintetében.

18. A Bíróság elé I. Weber, M. Weber, a német kormány, az Egyesült Királyság Kormánya, valamint a svájci kormány, továbbá az Európai Bizottság terjesztett írásbeli észrevételeket. A 2013. október 9-én megtartott tárgyaláson csak I. Weber és M. Weber, valamint a Bizottság képviselője szólalt fel.

III – Elemzés

19. Előzetesen emlékeztetek arra, hogy mivel a 44/2001 rendelet a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a határozatok végrehajtásáról szóló, 1968. szeptember 27-i egyezmény¹⁸ helyébe lépett, a Bíróságnak az ezen egyezmény rendelkezéseivel kapcsolatos értelmezése vonatkozik az említett rendelet rendelkezéseire is, ha a két jogszabály rendelkezései egyenértékűnek tekinthetők.¹⁹ A jelen esetben álláspontom szerint az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések által érintett valamennyi rendelkezés tekintetében fennáll az egyenértékűség, mivel az említett rendelet 22. cikkének 1. pontja, 27. cikkének (1) bekezdése és 28. cikkének (1) bekezdése is ugyanazt a rendszert tükrözi, mint a Brüsszeli Egyezmény megfelelő rendelkezései²⁰, továbbá azoknak a szövegezése is közel azonos.²¹

20. Egyébiránt hangsúlyozni kívánom, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseket szükségesnek tartom eltérően csoportosítani és a kérdést előterjesztő bíróság által alkalmazottól eltérő sorrendben tárgyalni. Az elemzést a harmadik kérdéssel fogom kezdeni, amely a 44/2001 rendelet 22. cikkének 1. pontjában foglalt kizárólagos joghatósági okot érinti, majd a negyedik kérdéssel folytatom, amely e rendelkezésnek az ugyanezen rendelet 27. cikkében foglalt perfüggőségi szabályra gyakorolt hatását kívánja megvilágítani. Ez a sorrend tűnik számomra logikusnak, mivel álláspontom szerint, ha egy nemzeti bíróság az említett rendelet alapján kizárólagos joghatósággal rendelkezik, nem

18 — HL 1972. L 299., 32. o. Az új tagállamoknak az alábbi egyezményhez való csatlakozásáról szóló későbbi egyezményekkel módosított egyezmény (a továbbiakban: Brüsszeli Egyezmény).

19 — Lásd különösen a C-478/12. sz. Maletic-ügyben 2013. november 14-én hozott ítélet 27. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot.

20 — Tudniillik sorrendben a Brüsszeli Egyezmény 16. cikke (1) bekezdésének a) pontja, 21. cikkének (1) bekezdése és 22. cikkének (1) bekezdése.

21 — Lásd a 44/2001 rendelet 27., illetve 22. cikkével kapcsolatban a C-133/11. sz., Folien Fischer és Fofitec ügyben 2012. október 25-én hozott ítélet 31. és 32. pontját, valamint a C-386/12. sz. Schneider-ügyben 2013. október 3-án hozott ítélet 21. pontját.

köteles vizsgálni, hogy a perfüggőségnek az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első két kérdésben²² foglalt anyagi feltételei fennállnak-e azon jogvita tekintetében, amelyben később fordultak a bírósághoz. Álláspontom szerint ugyanis ebben az esetben egyetlen másik tagállam bírósága sem rendelkezhet ezzel párhuzamosan érvényesen joghatósággal.

A – A 44/2001 rendelet 22. cikke 1. pontjának értelmezéséről és annak ugyanezen rendelet 27. cikkével történő együttes értelmezéséről

1. A dologi jogi elővásárlási jognak a 44/2001 rendelet 22. cikkének 1. pontjában foglalt kizárólagos joghatóságra vonatkozó szabály hatálya alá tartozásáról (harmadik kérdés)

21. A kérdést előterjesztő bíróság harmadik kérdésével lényegében azt kérdezi, hogy helytálló-e az a feltételezése, hogy a 44/2001 rendelet 22. cikkének 1. pontjában foglalt „ingatlanon fennálló dologi jogra” vonatkozóan minősül-e az annak megállapítására irányuló eljárás, hogy az alperes nem élt érvényesen a valamely tagállamban található területtel kapcsolatos, az adott tagállam joga szerint fennálló dologi jogi elővásárlási jogával. Ha erre a kérdésre igenlő választ kell adni, akkor e rendelkezés szerint erre a keresetre kizárólagos joghatósággal rendelkeznek „annak a tagállamnak a bíróságai, ahol az ingatlan található”.

22. Konkrétabban a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy e cikk hatálya alá tartozik-e a Z. GbR társaság által az olasz bíróság előtt indított eljárás tárgyához hasonlóan egy Németországban található területtel kapcsolatos elővásárlási jog gyakorlása érvénytelenségének megállapítására irányuló eljárás, amiből az következne, hogy ebben az esetben a német bíróságok kizárólagos joghatósággal rendelkeznének.

23. Rá kell mutatnom, hogy M. Weber előadja, hogy ez az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés elfogadhatatlan, mivel egyrészt a német bíróságok előtt az ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzés iránt előterjesztett kérelem tárgya nem a 44/2001 rendelet 22. cikkének 1. pontja értelmében vett, ingatlanon fennálló dologi jog, másrészt mivel nem releváns azon, az eljárás felfüggesztésével összefüggő határozat tekintetében, amelyet a kérdést előterjesztő bíróság az említett rendelet 27. és 28. pontja alapján hozhatna.²³

24. Mindazonáltal az állandó ítélkezési gyakorlatból az következik, hogy a nemzeti bíróságok által előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelem Bíróság általi elutasítása csak abban az esetben lehetséges, amennyiben nyilvánvaló, hogy az uniós jog értelmezése, amelyet a nemzeti bíróság kért, nem függ össze az alapeljárás tényállásával vagy tárgyával, illetve ha a szóban forgó probléma hipotetikus jellegű, vagy a Bíróság nem rendelkezik azon ténybeli és jogi elemek ismeretével, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a feltett kérdésekre hasznos választ adjon.²⁴

25. Márpedig az Oberlandesgericht München által előadott körülmények alapján a jelen ügyben nem ez a helyzet, mivel azokból kiderül, hogy az olasz bíróság előtt az előbbivel párhuzamosan benyújtott kereset az I. Weber által egy ingatlan tekintetében gyakorolt elővásárlási jog gyakorlásának érvényességére irányul,²⁵ míg a Németországban folyamatban lévő eljárásban benyújtott kereset

22 — Tudniillik az azonos felek között folyó eljárásra és az azonos igényből származó eljárásra vonatkozó feltételeket.

23 — Ezen állítása alátámasztásaként előadja, hogy az Olaszországban indított eljárás tárgya nem dologi jog, hanem a Z. GbR társaság és saját maga között a 2009. október 28-án kötött szerződés alapján fennálló kötelezettségek. Hozzáteszi, hogy az ugyanezen eljárás keretében előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés, amelynek tárgya, hogy I. Weber érvényesen élt-e az elővásárlási jogával, nem tartozik az említett 22. cikk 1. pontjának alkalmazási körébe, mivel ennek a jognak a fennállása és az abból folyó előjogok nem vitatottak.

24 — Lásd különösen a C-332/11. sz. ProRail-ügyben 2013. február 2-án hozott ítélet 31. pontját.

25 — Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat szerint „[e]lső fő jogalapként a Z. GbR [társaság] azt kérte a milánói polgári bíróságtól, hogy »állapítsa meg azt, hogy I. [Weber] érvénytelenül és semmis módon gyakorolta elővásárlási jogát, mivel teljes mértékben – részletebben az eladó elállási joga tekintetében – soha nem fogadta el a Z. GbR és M. [Weber] között az első szerződésben meghatározott feltételeket«”.

esetében ezt a kérdést előzetesen meg kell vizsgálni. Mivel ez a bíróság megfelelően előadta az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés indokait, és az erre adott válasz az előtte folyamatban lévő eljárásban történő határozathozatalhoz szükséges, az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet elfogadhatónak kell tekinteni.

26. Rá kell mutatni arra, hogy a Brüsszeli Egyezmény 16. cikke (1) bekezdésének a) pontjára vonatkozó ítélkezési gyakorlatban²⁶ a 44/2001 rendelet 22. cikkének 1. pontjában rögzített kizárólagos joghatóság feltétele, tudniillik „az ingatlanon fennálló dologi jogra” vonatkozó eljárás az uniós jog önálló fogalma. Ebből következően ezt a kifejezést egyrészt a rendelet céljára és felépítésére, valamint a nemzeti jogrendszerek összességéből következő alapelvekre hivatkozással kell értelmezni.²⁷ E tekintetben hangsúlyozni kívánom, hogy a határokon átnyúló, ingatlanokkal összefüggő dologi jogi jogvitákban széles körben elfogadott a *forum rei sitae* elve, mind a nemzeti jog mind a nemzetközi jog szabályainak keretében.

27. Teleologikus szemszögből vizsgálva a kérdést emlékeztetni kell arra, hogy elsősorban az igazságszolgáltatás megbízható működésére vonatkozó érdek indokolja azon tagállam bíróságainak kizárólagos joghatóságát, ahol az érintett ingatlan található,²⁸ mivel az ingatlan fekvése szerinti bíróság a legalkalmasabb arra, hogy döntsön az ezen ingatlannal kapcsolatos jogvitákban,²⁹ amint azt a Bíróság a Brüsszeli Egyezménnyel kapcsolatban ismételten megállapította.³⁰

28. A rendszerszempon্তু megközelítés alapján az is biztos, hogy a 44/2001 rendelet 22. cikkének 1. pontjában foglalt, a kizárólagos joghatóságra vonatkozó szabály hatálya nem értelmezhető a céljához képest kiterjesztő módon.³¹ Ez abból következik, hogy ez a rendelkezés nemcsak az említett rendelet 2. cikkének (1) bekezdésében foglalt általános joghatósági szabályokhoz képest jelent kivételt – ami lehetetlenné teszi az alperes számára, hogy a lakóhelyéhez közeli bíróságok előtt jelenjen meg, ha az érintett ingatlan nem ugyanabban a tagállamban van –, hanem az ugyanezen rendeletben szereplő különös joghatósági szabályok alól is – ami megfosztja a feleket az azokban meghatározott joghatósági kikötések lehetőségétől.³²

29. Ebben az összefüggésben a Bíróság a Brüsszeli Egyezmény 16. cikke (1) bekezdésének a) pontjára vonatkozó ítélkezési gyakorlatának átültetésével már megszorítóan értelmezte a 44/2001 rendelet 22. cikke 1. pontjának tárgyi hatályát. Az utóbbiban az „ingatlanon fennálló dologi jogok” tekintetében meghatározott kizárólagos joghatósági szabályt következőképpen úgy határozták meg, hogy az „nem terjed ki valamennyi olyan keresetre, amelyek tárgya ingatlanon fennálló dologi jog, hanem ezek közül

26 — Lásd a C-518/99. sz. Gaillard-ügyben 2001. április 5-én hozott végzés (EBHT 2001., I-2771. o.) 13. pontját, amely kimondja, hogy ezen önálló fogalommal biztosítható legjobban az említett egyezményből a szerződő államokra és az érdekelt személyekre nézve eredő jogok és kötelezettségek egyenlősége és egységessége, valamint a C-343/04. sz. ČEZ-ügyben 2006. május 18-án hozott ítélet (EBHT 2006., I-4557. o.) 25. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot.

27 — Lásd analógia útján a „polgári és kereskedelmi ügyekben” 44/2001 rendeletben foglalt fogalmát a fent hivatkozott Schneider-ügyben hozott ítélet 18. pontjában.

28 — Hangsúlyozom, hogy nemcsak az ingatlan fekvése szerint illetékes bíróság rendelkezik joghatósággal a 44/2001 rendelet 22. cikke értelmében, hanem az így meghatározott tagállam valamennyi bírósága.

29 — P. Jenard a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a határozatok végrehajtásáról szóló egyezményről szóló jelentésében (HL 1979. C 59., 1. o., különösen 35. o.) kiemelte, hogy „[e]zek a viták ugyanis gyakran tesznek szükségessé a helyszínen elvégzendő ellenőrzéseket, vizsgálatot, szakértői vizsgálatokat. A területet ráadásul részben olyan gyakorlatok is szabályozhatják, amelyeket csak az ingatlan fekvésének helye szerinti, de legfeljebb az ingatlan fekvésének országa szerinti bíróságok ismerhetnek”. Hozzáteszem, hogy számos tagállamban az ingatlanon fennálló dologi jogokat a harmadik személlyel szemben történő érvényesíthetőség érdekében ingatlan-nyilvántartásba vagy más nyilvános nyilvántartásba kell bejegyezni, amelynek hitelességét vélelmezni kell, amelynek fenntartása gyakran az ingatlan fekvésének helye szerinti bíróság feladata, valamint, hogy az utóbbiak által hozott valamennyi, ilyen bejegyzett jogot érintő határozatot a bejegyzés végett hivatalból közölni kell.

30 — Lásd különösen a fent hivatkozott ČEZ-ügyben hozott ítélet 28. és 29. pontját, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot.

31 — Lásd a fent hivatkozott Gaillard-ügyben hozott végzés 14. pontját, a C-73/04. sz. Klein-ügyben 2005. október 13-án hozott ítélet (EBHT 2005., I-8667. o.) 15. pontját, valamint a fent hivatkozott ČEZ-ügyben hozott ítélet 26. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot.

32 — Az említett rendelet 23. cikkének (5) bekezdése kimondja különösen, hogy a „joghatóságot kikötő megállapodás [...] [érvénytelen], [...] amennyiben azok a bíróságok, amelyeknek a joghatóságát ki kívánták zánni, a 22. cikk alapján kizárólagos joghatósággal rendelkeznek”.

csak azokra, amelyek az Egyezmény [vagy az említett rendelet] hatálya alá tartoznak, és valamely ingatlan területének, állagának, tulajdonának, birtokának, vagy az ingatlanon más dologi jog fennállásának megállapítására, valamint arra irányulnak, hogy biztosítsák a jogosultakat jogcímük alapján megillető előjogokat”³³.

30. Az ítélezési gyakorlatból³⁴ következik továbbá, hogy a Brüsszeli Egyezmény 16. cikke (1) bekezdésének alkalmazhatóságához nem elegendő, hogy a kereset ingatlanon fennálló dologi jogot érintsen, vagy hogy a kereset bármilyen módon összefüggésben legyen egy ingatlannal, hanem az szükséges, hogy annak alapja ne kötelmi, hanem dologi jog legyen.³⁵ A dologi és a kötelmi jog közötti különbség alapja, hogy az előbbi, amely egy birtokba vehető dolgot terhel, mindenkinél szemben kifejti joghatását, míg a másodikra csak a kötelezettel szemben lehet hivatkozni. Ezek vonatkoznak a 44/2001 rendelet 22. cikkének 1. pontjára is.

31. A jelen ügyben álláspontom szerint az utóbbi rendelkezés hatálya alá tartozik az annak megállapítása érdekében indított eljárás, mint amivel kapcsolatban a Z. GbR társaság először az olasz bírósághoz fordult, hogy egy területet érintő és az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett elővásárlási joggal nem érvényesen éltek. Egy ilyen kereset alapja ugyanis az ingatlanhoz kapcsolódó valamilyen elsőbbségi jog,³⁶ annak célja pedig annak megállapítása, hogy melyek az említett jog gyakorlásának a tulajdonjog-átruházás jogosultja javára mindenkinél, különösen az azt megszerző harmadik személlyel szemben beálló joghatásai. Tehát valóban egy legalább annyira dologi – és nem kötelmi –, mint ingatlannal kapcsolatos jogvitáról van szó. Álláspontom szerint a fenti, az említett 22. cikk 1. pontját is átható, az igazságszolgáltatás megfelelő működésével kapcsolatos megfontolások is megerősítik ezt az értelmezést.

32. Azt javaslom tehát, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett, a jelen ügyben eljáró bíróságot megelőzően felhívott olasz bírósághoz benyújtott, egy ingatlanon fennálló elővásárlási jog gyakorlásának érvényességéhez kapcsolódó keresettel összefüggő harmadik kérdésre úgy válaszoljon a Bíróság, hogy az a 44/2001 rendelet 22. cikkének 1. pontja értelmében az „ingatlanon fennálló dologi jogok területére” tartozó eljárás fogalma alá tartozik.

2. A 44/2001 rendelet 22. cikkének 1. pontja értelmében a később felhívott bíróság kizárólagos joghatóságának következménye az eljárásnak a perfüggőség miatti esetleges felfüggesztésére (negyedik kérdés)

33. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik kérdés lényegében a 44/2001 rendelet 22. cikkének 1. pontja és 27. cikkének (1) bekezdése közötti kapcsolatra vonatkozik, különösen arra, hogy az első rendelkezés kivételt enged-e a második alól. A Bíróságnak ugyanis arra kell válaszolnia, hogy ha két eltérő tagállamban folyik párhuzamos eljárás, a később felhívott bíróságnak figyelembe kell-e vennie azt a tényt, hogy az elsőként felhívott bíróság esetleges határozatát e rendelet 35. cikkének (1) bekezdésével összhangban az említett 22. cikk 1. pontjában foglalt, az ingatlanon fennálló dologi jogok területére vonatkozó kizárólagos joghatóság megsértésére tekintettel más tagállamokban nem ismernék el.

33 — A fent hivatkozott Schneider-ügyben hozott ítélet 21. pontja, valamint a Brüsszeli Egyezményre vonatkozó ítélezési gyakorlat.

34 — Lásd különösen a C-294/92. sz. Webb-ügyben 1994. május 17-én hozott ítélet (EBHT 1994., I-1717. o.) 14. pontját, és a fent hivatkozott Gaillard-ügyben hozott végzés 16. és 17. pontját, valamint az ott hivatkozott ítélezési gyakorlatot.

35 — Kivéve az említett 1. pontban az ingatlan bérletével összefüggő eljárások tekintetében meghatározott kivételt.

36 — Megjegyzem, hogy P. Schlosser a Dán Királyságnak, Írországnak és Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságnak a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a határozatok végrehajtásáról szóló egyezményhez történő csatlakozásáról szóló egyezményről, valamint az annak a Bíróság általi értelmezéséről szóló jegyzőkönyvről szóló jelentésében (HL 1979. C 59., 71. o.) megemlítette az eredeti tagállamokban, különösen Németországban létező „elsőbbségi jogot biztosító jog” létezését a dologi jogok körében (lásd a 166. pontot).

34. Álláspontom szerint az említett kérdésre igenlő választ kell adni. Álláspontom szerint ez következik először is a 44/2001 rendelet 27. cikkének megszövegezéséből is, amely megismétli a Brüsszeli Egyezmény 21. cikkét. Az utóbbi rendelkezés megfogalmazása jelentős fejlődésen ment keresztül, amit figyelembe kell venni. Az 1989-ben elvégzett módosítás³⁷ előtt az említett 21. cikk úgy szólt, hogy a később felhívott bíróságnak csak akkor volt a joghatóság hiányának kötelező megállapítása helyett csupán lehetősége az eljárás felfüggesztésére, ha a másik bíróság joghatóságát vitatták.

35. Jelenleg fordított mechanizmus érvényesül, mivel a később felhívott bíróság, éppen ellenkezőleg, köteles eljárását „az elsőként felhívott bíróság joghatósága megállapításáig felfüggeszteni”. Márpedig soha nem lehetne megállapítani ezt a joghatóságot abban az esetben, ha egyedül a később felhívott bíróság rendelkezik a jogvita tárgyára tekintettel kizárólagos joghatósággal – ahogyan az az említett rendelet 22. cikkének 1. pontjából következik –, amelynek szükségképpen elsőbbséget kell élveznie.³⁸

36. Álláspontom szerint a Bíróságnak a Brüsszeli Egyezmény 21. cikkével kapcsolatos ítélkezési gyakorlata nem mond ellent ennek az elemzésnek. Az Overseas Union Insurance és társai ügyben hozott ítéletben ugyanis szerepel egy *obiter dictum*,³⁹ amelyet *a contrario* úgy lehet értelmezni, mint amely szerint abban az esetben, ha a később felhívott bíróság az Egyezmény, különösen annak (a 44/2001 rendelet 22. cikkével egyenértékű) 16. cikke alapján kizárólagos joghatósággal rendelkezett volna, az említett bíróság figyelembe vehette volna az elsőként felhívott bíróság joghatóságának hiányát. Még konkrétabban, egy ilyen ügyben a később felhívott bíróság csak a saját joghatóságának megvizsgálására szorítkozik, ami a jelen esetben kizárólagos, amint arra ugyanebben az ügyben Van Gerven főtanácsnok is rámutatott.⁴⁰

37. Ezt a megközelítést fogadták el az említett 21. cikk eredeti változata tekintetében is, amelyet álláspontom szerint *a fortiori* alkalmazni kell a 44/2001 rendelet 27. cikkére is, amelynek megszövegezése még egyértelműbb abban a tekintetben, hogy a perfüggség helyzetéből fakadó következmények megállapítása előtt az elsőként felhívott bíróság joghatóságát először formálisan is meg kell állapítani.

38. Hozzáteszem, hogy álláspontom szerint a későbbi ítélkezési gyakorlat összeegyeztethető ezzel az elemzéssel. A Gasser-ügyben hozott ítéletében⁴¹, amely a Brüsszeli Egyezmény 21. cikkének módosított változatával kapcsolatos, a Bíróság kimondta, hogy az abban foglalt eljárási szabály „világosan és kizárólag azon időbeli sorrenden alapul, amely sorrendben a kérdéses bíróságok előtt eljárást indítanak”. Ebből arra a következtetésre jut, hogy különösen a jogbiztonság érdekében a később felhívott bíróság, amelynek joghatósága egy joghatósági kikötés alapján került megállapításra, köteles mindazonáltal az eljárást felfüggeszteni addig, amíg az elsőként felhívott bíróság nem állapítja meg joghatóságának hiányát.⁴²

37 — A módosítás a Spanyol Királyság és a Portugál Köztársaság csatlakozásáról szóló 1989. május 26-i egyezményről történt (HL L 285., 1. o.).

38 — Lásd ebben az értelemben Gaudemet-Tallon, H., *Compétence et exécution des jugements en Europe*, LGDJ, Párizs, 4. kiadás, 2010, 338-1. pont; Magnus, U. és Mankowski, P. (szerk.), *European Commentaries on Private International Law, Brussels I Regulation*, Sellier, München, 2. kiadás, 2012, 478. és azt követő oldalak, 5. és 10. pont, valamint 496. o., 55. pont.

39 — A C-351/89. sz. ügyben 1991. június 27-én hozott ítélet (EBHT 1991., I-3317. o.), amelynek 26. pontja kimondja, hogy „azzal a feltételezéssel, hogy a később megkeresett bíróság az egyezmény – és különösen annak 16. cikke – által szabályozott kizárólagos joghatósággal rendelkezik, [...] a később megkeresett bíróság [...] csak az eljárás felfüggesztéséről határozhat” (kiemelés tőlem). Bár az alapeljárásban a később felhívott bíróság tekintetében nem állították, hogy annak kizárólagos joghatósága lenne (lásd az ítélet 21. pontját), a Bíróság mégis kitért erre a vonatkozásra, ahogy Van Gerven főtanácsnok is (lásd az erre az ügyre vonatkozó indítványának 9. pontját).

40 — Uo., az említett ítélet 21., 25. és 26. pontja, valamint az említett indítvány 13. pontja.

41 — A C-116/02. sz. ügyben 2003. december 9-én hozott ítélet (EBHT 2003., I-14693. o.) 47. pontja.

42 — Lásd az említett ítélet 41–54. pontját, jelezve, hogy Léger főtanácsnok ezzel ellentétes álláspontot foglalt el (lásd az ezen ítélet alapjául szolgáló ügyre vonatkozó indítványának 57. és azt követő pontjait).

39. Mindazonáltal ebben az ügyben egy joghatósági kikötésen alapuló kizárólagos joghatóságról volt szó, amelyről a felek lemondhatnak, vagy amelynek érvényessége vitatható,⁴³ nem pedig a jogvita tárgyával közvetlenül összefüggő joghatósági okról, mint a 44/2001 rendelet 22. cikkének 1. pontja értelmében az ingatlanon fennálló dologi jogok tekintetében.

40. Márpedig, ha a később felhívott bíróság az egyetlen, amely az utóbbi rendelkezés alapján kizárólagos joghatósággal rendelkezik,⁴⁴ álláspontom szerint nem lenne célszerű, ha ugyanezen rendelet 27. cikkének (1) bekezdése alapján felfüggesztené az előtte folyó eljárást az elsőként felhívott bíróság határozatára várva, mivel az utóbbi érvényesen nem állapíthatja meg joghatóságát és bírálhatja el érdemben a párhuzamosan folyó eljárást. Más megközelítés az úgynevezett „torpedó” kereseteket részesítené előnyben, amelyeket egy első tagállamban tisztességtelenül, kizárólag egy másik tagállam – vagyis a jogvitával érintett ingatlan fekvésének helye szerinti tagállam – bírósági valójában kizárólagos joghatóságának megkerülése érdekében nyújtanak be.

41. A 44/2001 rendelet 27. cikkének (1) bekezdése olyan rendszerbe illeszkedik, amely megerősíti az általam támogatott értelmezést. Ugyanezen rendelet 25. cikke értelmében ugyanis a dologi jogokkal összefüggő jogvitával érintett ingatlan fekvésének helye szerinti bíróságtól eltérő valamennyi más tagállam bíróságának meg kell állapítania joghatósága hiányát.⁴⁵ Az említett rendelet 35. cikkének (1) bekezdésével és 45. cikkének (1) bekezdésével összhangban biztos, hogy az elsőként felhívott bíróság által az említett 22. cikk 1. pontjában foglalt joghatósági szabály megsértésével hozott határozatot nem lehet más tagállamban sem elismerni, sem végrehajtani. Az a tény, hogy a kizárólagos joghatósággal rendelkező később felhívott bíróság ilyen körülmények között felfüggeszti az eljárását, egyszerűen idővesztésig lenne, és nem felelne meg a megfelelő igazságszolgáltatás követelményének.

42. Mindazonáltal az említett 27. cikk (1) bekezdésében foglalt mechanizmus hatékony érvényesülésének megőrzése érdekében álláspontom szerint a később felhívott bíróság saját kizárólagos joghatóságának az elsőként felhívott bíróság számára elvben biztosított elsőbbség kárára történő megállapítását azokra az esetekre kell korlátozni, amelyekben az elismerés és a végrehajtás az egymásnak ellentmondó határozatok kockázata nélkül alappal előre látható. Az Egyesült Királyság Kormányával és a svájci kormánnyal egyetértve álláspontom szerint ebben alappal lehet bízni, ha a jogvita a 44/2001 rendelet 22. cikkének 1. pontja hatálya alá tartozik. Ebben a konkrét összefüggésben ez nem sérti a 44/2001 rendelet, különösen annak 27. cikkének célját, tudniillik a különböző tagállamokban párhuzamosan folyó eljárások lehetőségének, és az azokból következő összeegyeztethetetlen határozatoknak az elkerülését,⁴⁶ mivel az ilyen határozatok valószínűsége ebben az esetben különösen csekély.

43. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik kérdésre tehát igenlő választ javasolok adni, tekintettel arra, hogy a jelen ügghöz hasonló esetben nincs két azonos joghatósággal rendelkező bíróság, nem lehetséges tehát olyan pozitív joghatósági összeütközés, amelyet a 44/2001 rendeletnek a perfüggőséggel összefüggő rendelkezései alkalmazásával kellene feloldani.

43 — Ugyanezen ítélet 49–51. pontja.

44 — Ezzel szemben a 44/2001 rendeletnek mind a perfüggőségre, mind az összefüggő eljárásokra alkalmazandó 29. cikke értelmében „[a]mennyiben a kereset elbírálására több bíróság kizárólagos joghatósággal rendelkezik, a később felhívott bíróság megállapítja joghatóságának hiányát az elsőként felhívott bíróság javára” (kiemelés tőlem).

45 — Az említett 25. cikk értelmében: „[v]alamely tagállam bírósága hivatalból megállapítja joghatóságának hiányát, amennyiben e bíróságához olyan keresettel fordulnak, amelynek fő tárgyára a 22. cikk alapján más tagállam bírósága rendelkezik kizárólagos joghatósággal”.

46 — Az említett rendelet (15) preambulumbekkezdésében szereplő célkitűzés.

B – A 44/2001 rendelet 27. cikke (1) bekezdésének értelmezéséről

44. A 44/2001 rendelet 27. cikkével kapcsolatosan előzetes döntéshozatalra előterjesztett négy másik kérdés⁴⁷ vizsgálatakor először az említett rendelkezés értelmében a perfüggőség beálltához szükséges feltételeket (1), majd ezt követően ezek esetleges fennállásának következményeit (2) kell megvizsgálni.

45. Álláspontom szerint ezekre nem kell válaszolni, ha a Bíróság a javaslatommal egyezően arra a következtetésre jut, hogy az említett cikk értelmében vett perfüggőség kérdése az említett rendelet 22. cikkének 1. pontjában foglalt *forum rei sitae* kizárólagos joghatósági okának elsőbbsége folytán ki van zárva. Következésképpen ezekre a kérdésekre csupán másodlagosan kívánom az alábbi észrevételeket megtenni.

1. A 44/2001 rendelet 27. cikkének (1) bekezdésében foglalt perfüggőség fennállásához szükséges feltételekről

46. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett két első kérdés azokra a feltételekre vonatkozik, amelyek fennállása esetén a 44/2001 rendelet 27. cikkének (1) bekezdése értelmében perfüggőség fennállása állapítható meg. A Bíróságnak ki kell fejtenie különösen, hogy mit kell az „azonos felek között folyamatban levő eljárások” (a) és az „azonos igényből származó [...] folyamatban levő eljárások” (b) fogalmán érteni, amelyeket ez a rendelkezés nem határoz meg.

47. Előzetesen emlékeztetni kívánok arra, hogy a két kifejezésnek az egyik vagy másik tagállamban érvényesülő felfogásától elkülönült, önálló értelmezés tárgyát kell képezniük.⁴⁸

48. Álláspontom szerint a 44/2001 rendeletnek a perfüggőséggel kapcsolatos rendelkezései értelmezésének keretében figyelembe kell venni a Bíróságnak a Tatry-ügyben hozott ítéletében az összefüggő ügyek párhuzamos fogalmának értelmezésekor alkalmazott megközelítését, amely ezek szerint magában foglalja „mindazon eseteket, amikor fennáll az egymásnak ellentmondó megoldások kockázata, még ha a határozatok külön-külön végrehajthatóak, illetve még ha a joghatások nem is zárják ki egymást kölcsönösen”⁴⁹. Ebből arra következtettek, hogy a perfüggőség olyan helyzetekben áll elő, amelyekben a *jövőbeli határozatokat nem lehet egyszerre végrehajtani, és azok joghatásai kölcsönösen kizárják egymást*. Álláspontom szerint ez az oka a később felhívott bíróságot érintő kötelezettségnek, amelynek értelmében az elsőként felhívott bíróság joghatóságának megállapításáig fel kell függesztenie eljárását.⁵⁰

49. Hozzáteszem, hogy ezen értelmezés keretében le kell vonni az abból fakadó következményeket is, hogy a polgári ügyekben hozott határozatok tekintetében a jogerő elve (vagyis *res iudicata*) objektív vagy szubjektív hatályának a kérdése az uniós jogban nem harmonizált. Következésképpen a perfüggőséggel kapcsolatos rendelkezések alkalmazása nem minden nehézség nélküli, tekintettel arra, hogy a perfüggőség álláspontom szerint valójában az elsőként felhívott bíróság által meghozandó döntést érintő jogerő előrehozott formája. Ráadásul a 44/2001 rendelet 27. cikkének (1) bekezdésében foglalt, az eljárás felfüggesztésére vonatkozó kötelezettség végrehajtása alapján nem követelhető meg a később felhívott bíróságtól, hogy ismerje az elsőként felhívott bíróság tagállama szerinti különös, a polgári jog vagy polgári eljárásjog területén alkalmazandó szabályokat. Úgy vélem, e bíróságnak a párhuzamosan folyó eljárást megindító iratok inkább technikai jellegű vizsgálata alapján meg kell tudnia hozni ezt a döntést.

47 — Tudniillik az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első, második, ötödik, valamint nyolcadik kérdés.

48 — A Brüsszeli Egyezménynek a 44/2001 rendelet 27. cikkével egyenértékű 21. cikkének értelmezésével kapcsolatos ítélkezési gyakorlattal összhangban, lásd különösen a 144/86. sz. Gubisch Maschinenfabrik ügyben 1987. december 8-án hozott ítélet (EBHT 1987., 4861. o.) 11. pontját és a C-351/96. sz. Druot assistances ügyben 1998. május 19-én hozott ítéletének (EBHT 1998., I-3075. o.) 16. pontját.

49 — A C-406/92. sz. ügyben 1994. december 6-án hozott ítélet (EBHT 1994., I-5439. o.) 53. pontja.

50 — A svájci kormánnyal egyetértve úgy vélem, hogy a perfüggőséggel kapcsolatos szabályok célja a „formálisan ellentmondó határozatok” kockázatának megszüntetése, amelyek a végrehajtási szakaszban teljes mértékben összeegyeztethetetlenek lennének.

a) A 44/2001 rendelet 27. cikkének (1) bekezdése értelmében vett „azonos felek között” kifejezés értelmezéséről (első kérdés)

50. A kérdést előterjesztő bíróság első kérdésével azt kérdezi a Bíróságtól, hogy a 44/2001 rendelet 27. cikkének (1) bekezdésében foglalt alkalmazási feltételt jelentő fogalomnak, az „azonos felek között” folyamatban lévő eljárásnak tekinthető-e az a két párhuzamosan folyó eljárás, amelyek közül a kétszeresen érintett személyek az első eljárásban mindketten alperesek, míg a második eljárás keretében a felperes és az alperes szerepében vannak.

51. A Bíróságnak a Brüsszeli Egyezmény értelmezése keretében már meg kellett határoznia ezt a fogalmat, amikor is kimondta, hogy „a felek azonosságát a két eljárásban betöltött szerepüktől függetlenül kell értelmezni, az első eljárás felperese lehet a második eljárásban alperesi pozícióban”⁵¹, és fordítva. Az eljárásban betöltött szerep tehát a két párhuzamos eljárás között megfordulhat.

52. Azt is kimondták, hogy perfüggőség áll fenn az érintett személyek közötti nem teljes, hanem csupán részleges azonosság esetén, feltéve, hogy „legalább az első eljárás egyik felperese és legalább az egyik alperese [szerepel] a második eljárás felperesei vagy alperesei között, vagy megfordítva”⁵².

53. E feltétel kifejezetten kiterjesztő felfogását alkalmazva a Bíróság a Druot assistances ügyben hozott ítéletben azt is kimondta, hogy a perfüggőséggel kapcsolatos rendelkezések alkalmazása még a két eljárásban részes felek formális azonosságának hiánya esetén is szükséges lehet, ha az érintett személyek érdekei annyira azonosak és szétválaszthatatlanok, hogy őket egy és ugyanazon félnek kell tekinteni, mivel „az egyikkel szemben hozott ítélet a másikkal szemben is jogerős lenne”⁵³.

54. Mindazonáltal álláspontom szerint ennek az ítéletnek a hatályát a *litis consortium necessarium* eseteire kell korlátozni, vagy az olyan hasonló esetekre, ahol jogi szempontból nem kétséges a felek érdekeinek azonossága és elválaszthatatlansága. Általános szabályként a később felhívott bíróság nem köteles vizsgálni, hogy ezek a feltételek megvalósulnak-e, mivel ez akár az elsőként felhívott bíróság előtt folyamatban lévő eljárásban részes valamennyi fél meghallgatását és a tárgyhoz tartozó bizonyítékok beszerzését tenné szükségessé.

55. Ilyen korlátozás hiányában ennek az ítélkezési gyakorlatnak az alkalmazása álláspontom szerint az igazságszolgáltatás megtagadásához vezethetne, mivel az első tagállamban egy féllel szemben folyamatban lévő eljárás még akkor is megakadályozhatná egy második tagállamban egy másik személlyel szembeni eljárás megindítását és befejezését, ha az első ügyben hozott ítéletet a második ügy alperesével szemben ez utóbbi tagállamban nem lehetne végrehajtani.⁵⁴ E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában 1950. november 4-én aláírt európai egyezmény⁵⁵ 6. és 13. cikkében, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartája⁵⁶

51 — A fent hivatkozott Tetry-ügyben hozott ítélet 31. pontja, valamint Tesauro főtanácsnok ezen ügyre vonatkozó indítványának 14. és 20. pontja.

52 — A fent hivatkozott Tetry-ügyben hozott ítélet 29. és 34. pontja. Ebben az ügyben a később felhívott bíróságnak csak akkor kell megállapítania saját joghatóságának hiányát, ha az előtte folyó eljárásban részes felek a korábban indult eljárásban is felek, és eljárását a többi fél tekintetében folytatni tudja.

53 — A fent hivatkozott Druot assurances ügyben hozott ítélet 19. és 23. pontja.

54 — Például egy társaság és olyan fióktelepének érdekei, amelynek teljes társasági tőkéje e társaság tulajdonában van, bizonyos esetekben elválaszthatatlanok egymástól és azonosak egymással, de ez nem vezet szükségszerűen ahhoz, hogy az említett társasággal szemben az egyik tagállamban hozott határozat a fiókteleppel szemben ez utóbbi székhelye szerinti tagállamban végrehajtható legyen.

55 — A továbbiakban: EJE. Az említett 6. cikkben foglalt „tisztességes eljáráshoz való jog” magában foglalja a bírósághoz fordulás jogát, különösen, hogy az ésszerű határidőn belül történjen, a méltányos eljárást, különösen a bizonyítékok tekintetében, és a kontradiktórius eljáráshoz való jogot (az (1) bekezdés), valamint az ártatlanság véelmét (a (2) bekezdés) és a védelemhez való jogot (a (3) bekezdés). A 13. cikk a „hatékony jogorvoslathoz való jogot” védi.

56 — A továbbiakban: Charta. Az említett számozatlan bekezdések a hatékony jogorvoslathoz való joggal és a tisztességes eljáráshoz való joggal kapcsolatosak, míg a 47. cikk harmadik bekezdése a költségmentességről szól. A rendelkezés eredetét és annak értelmét illetően lásd az Alapjogi Chartához fűzött magyarázatokat (HL 2007. C 303., 17. o.), és különösen a C-432/05. sz. Unibet-ügyben 2007. március 13-án hozott ítélet (EBHT 2007., I-2271. o.) 37. pontját, valamint a C-317/08-C-320/08. sz., Alassini és társai egyesített ügyekben 2010. március 18-án hozott ítélet (EBHT 2010., I-2213. o.) 61. pontját.

47. cikkének első és második bekezdésében foglalt jogok az egyént illető jogok, amelyek attól függetlenül léteznek, hogy az érintett természetes vagy jogi személynek vannak-e egy másik személy jogaitól elválaszthatatlan vagy azokkal azonos érdekei. Mivel közös érdekeik ellenére is önálló jogalanyisággal rendelkeznek, egy jogalany pusztán azért nem fosztható meg jogszerűen attól a jogától, hogy keresetét megfelelő határidőn belül elbírálják, mert egy másik jogalany egy másik tagállamban folyó jogvitában alperesi pozícióban vesz részt.

56. Konkrétan a jelen ügyben szóban forgó esetben álláspontom szerint a 44/2001 rendelet 27. cikkének (1) bekezdése megszövegezéséből világosan kitűnik, hogy a felek e rendelkezés értelmében vett azonossága azt követeli meg, hogy a párhuzamosan folyamatban levő eljárásokban egymással szemben álló felek legyenek.⁵⁷ Ez a követelmény a polgári eljárásjog klasszikus megközelítését tükrözi, amely bináris eljárási viszonyokon alapul, amelyek egy felperest és egy alperest jelentenek, akik kérelmeiket egymással szemben terjesztik elő.

57. Bár a fent hivatkozott ítélkezési gyakorlatban a lehetséges perfüggőség esetén a feleknek a párhuzamosan folyamatban lévő eljárásokban elfoglalt helye megfordulhat, ennek a rendelkezésnek a szövegezésében ugyanakkor semmi sem utal arra, hogy azt alkalmazni kellene olyan helyzetekben is, ahol, mint a jelen esetben, az első eljárásban mindkét fél felperes vagy alperes, a második eljárásban azonban az egyik felperesi, a másik alperesi pozícióban van.

58. Álláspontom szerint ilyen helyzetben az említett 27. cikk (1) bekezdésében foglalt, az eljárás felfüggesztésére irányuló szabály végrehajtása veszélyeztetné a felek hatékony bírói jogvédelmét, különösen az első eljárásban alperes félnek a védelemhez való jogát. Ez a fél ugyanis nem védhetné meg hatékonyan az érdekeit az elsőként felhívott bíróság előtt az említett jogvitában ugyancsak alperesi pozícióban, nem pedig az ellenérdekű fél pozíciójában lévő másik féllel szemben.

59. Álláspontom szerint továbbá ez az egyik alperes javára a vele együtt alperes másik féllel szemben a jogerő és az első bíróság által hozott határozat végrehajtása szempontjából is kritikus eredménnyel járna. Egy háromszereplős helyzetben (A B és C ellen), vagy két szereplő esetén (B C ellen) nem látok okot arra, hogy a párhuzamosan meghozott határozatokat ne lehetne egymástól elkülönülten végrehajtani, valamint, hogy azok jogi hatásai milyen módon zárhatnák ki egymást kölcsönösen, tekintettel arra, hogy a polgári és kereskedelmi ügyekben hozott határozatok nem szubjektív *erga omnes* hatályúak, vagyis nem mennek túl a felperes és az alperes közötti jogi kapcsolat keretein.

60. Az általam javasolt értelmezés összhangban van a 44/2001 rendelet 27. cikkének fő céljával, ami az egymásnak ellentmondó, és ezért a másik tagállamban nem végrehajtható határozatok kockázatának elkerülése,⁵⁸ mivel ez a kockázat a jelen ügghöz hasonló körülmények esetén nem lép fel. A német bíróság által a M. Weberrel szemben hozott határozat ugyanis nem lesz jogerős, tehát nem kötelező ereje Olaszországban a Z. GbR társasággal szemben, és fordítva is igaz ez Németországban az elsőként felhívott, olasz bíróság által hozott határozatra. Továbbá M. Webernek mint az elővásárlási jog kötelezettjének érdekei nem azonosak e társaság érdekeivel, amely az ezzel a joggal érintett ingatlan vevője.

57 — Ez így van e rendelkezés francia nyelvi változatában, amely azt követeli meg, hogy az eljárások „entre les mêmes parties” legyenek folyamatban, ahogy azonban a német kormány rámutat, ez más nyelvi változatokból is kitűnik, különösen a német („zwischen denselben Parteien”), a spanyol („entre las mismas partes”), az angol („between the same parties”), az olasz („tra le stesse parti”), a holland („tussen dezelfde partijen”), a portugál („entre as mesmas partes”) a finn („samojen asianosaisten välillä”) nyelvi változatban is (kiemelés tőlem).

58 — Lásd különösen e rendelet (10) és (15) preambulumbekzdését, valamint a fent hivatkozott Druot assurances ügyben hozott ítélet 17. pontját.

61. Mindezen okoknál fogva, szemben a kérdést előterjesztő bíróság javaslatával, M. Weber kivételével⁵⁹ valamennyi érintett álláspontját osztom, amely szerint a jelen ügyben az olasz és a német bíróságokhoz benyújtott kérelmek a 44/2001 rendelet 27. cikkének (1) bekezdése értelmében nem tekinthetők „azonos felek között” folyó eljárásoknak. Következésképpen, ha a Bíróság úgy határoz, hogy választ ad az első kérdésre, álláspontom szerint arra nemleges választ kell adni.

b) A 44/2001 rendelet 27. cikkének (1) bekezdése értelmében az „azonos igényből származó” kifejezés értelmezéséről (második kérdés)

62. Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság azt szeretné tudni, hogy a 44/2001 rendelet 27. cikkének (1) bekezdése értelmében „azonos igényből származó” lehet-e két eljárás, ha azok kérelmei és indokai eltérőek, azonban a párhuzamosan folyó mindkét eljárás megítéléséhez ugyanazt az előzetes kérdést kell megválaszolni, vagy ha az egyikben másodlagos kérelem keretében olyan jogviszony megállapítását kéri, amely a másikban előzetes kérdésként szerepel?

63. Jelzem, hogy a jelen ügyben ez a probléma csak az elsőként felhívott olasz bíróság előtt előterjesztett első kérelem és a később felhívott német bíróság előtt előterjesztett kérelem tekintetében merül fel.

64. Hozzáteszem, hogy nem lenne szükséges erre a kérdésre válaszolni, különösen, ha a javaslatomnak megfelelően az első kérdésre nemleges válasz születik, mivel az említett 27. cikkben felsorolt feltételek kifejezetten kumulatív jellegűek, így azok egyikének hiánya elegendő annak megállapításához, hogy az érintett körülmények között a perfüggőségre vonatkozó, ebben a cikkben meghatározott szabályok nem alkalmazhatók. Álláspontom szerint az igény azonossága nem ítéltető meg a felek azonosságának kérdésétől függetlenül. Az igény jelöli ki mind a kérelmek, mind a meghozandó határozat tárgyi hatályát. Ez az objektív hatály a 44/2001 rendelet hatálya alá tartozó jogviták esetében nem terjedhet túl az eljárás szubjektív hatályán.⁶⁰

65. Kizárólag a teljesség kedvéért hangsúlyozom tehát először is, hogy a Bíróság a fent hivatkozott Gubisch Maschinenfabrik ügyben hozott ítéletében⁶¹ kimondta, hogy „[még ha]” a Brüsszeli Egyezménynek a 44/2001 rendelet 27. cikkével egyenértékű „21. cikkének német nyelvi változata” „nem is tesz kifejezetten különbséget a »tárgy« és »jogalap« fogalmak között, ugyanúgy kell érteni, mint a többi nyelvi változatban, amelyek tartalmazzák ezt a különbségtételt”⁶². Következésképpen az itt feltett második kérdés megszövegezése ellenére álláspontom szerint az arra adandó választ nem lehet a tárgy fogalmára szűkíteni, hanem annak magában kell foglalnia a jogalap fogalmát is.

66. Emlékeztetek arra, hogy az ítélkezési gyakorlat szerint a „jogalap” fogalma „a tényállást és a kérelem alapjául felhozott jogszabályt” tartalmazza, míg a „tárgy” fogalma „a kérelem célját jelenti”⁶³, vagyis magának az eljárásnak az elérni kívánt végeredményét. Továbbá ezt a célközpontú megközelítést követve a Bíróság már kimondta, hogy a tárgy azonossága nem korlátozódik azokra az esetekre, ahol a

59 — Jelzem, hogy M. Weber azt állítja, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdés a jelen ügyben a 44/2001 rendelet 27. cikkének alkalmazása körében nem releváns.

60 — Más szavakkal, ésszerűtlen feltenni azt a kérdést, hogy A felperesnek B alperessel szembeni keresete az említett rendelet 27. cikkének alkalmazásában ugyanazon igényből ered-e, mint C felperesnek D alperessel szembeni keresete.

61 — Lásd az említett ítélet 14. pontját.

62 — Többek között szemben például a francia nyelvi változattal, amely kifejezetten különbséget tesz a tárgy és a jogalap között, a német nyelvi változat a következőképpen szól: „Klagen wegen desselben Anspruchs”, amelyet így lehet fordítani: „azonos igényből származó keresetek”. Jelzem, hogy nem egyedülálló helyzetről van szó, az angol nyelvi változatban sem szerepel ez a megkülönböztetés („proceedings involving the same cause of action”). E tárgyban lásd Magnus, U. és Mankowski, P., i.m., 502. és azt követő oldalak.

63 — A fent hivatkozott Taty-ügyben hozott ítélet 39. és 41. pontja, valamint a C-39/02. sz. Mærsk Olie & Gas ügyben 2004. október 14-én hozott ítélet (EBHT 2004., I-9657. o.) 35. és 38. pontja.

párhuzamos eljárásokban előadott kérelmeket azonosan fogalmazták meg.⁶⁴ Hangsúlyozta azt is, hogy „annak értékelése tekintetében, hogy két kérelemnek azonos-e a tárgya, kizárólag az ezen eljárásban érintett kérelmezők szándékát kell figyelembe venni, az alperes által védekezésül felhozott jogalapok kizárásával”⁶⁵.

67. A jelen ügyben felmerült konkrét probléma tekintetében előzetesen jelzem, hogy az a körülmény, hogy a két párhuzamos eljárásban ugyanaz az előzetes kérdés merült fel, álláspontom szerint nem meghatározó annak megállapítása tekintetében, hogy ezen jogviták ugyanazon igényből származnak-e.⁶⁶ Álláspontom szerint az igény azonosságát mindenekelőtt az elsőként felhívott bíróság által meghozandó határozat lehetséges hatásaira tekintettel kell megvizsgálni. Fel kell tehát tenni azt a kérdést, hogy az első eljárás alperese elérhet-e még eredményt a második eljárásban, miután az elsőben pert nyert vagy pervesztes lett. Más szavakkal, figyelembe kell venni, hogy mi az elérni kívánt joghatás, és az első jogvita keretében meghozott határozat milyen alapon rendelkezne objektív jogerővel a később felhívott bíróság előtt.

68. Elegendő azt megállapítani, hogy főszabály szerint egy kérdés „előzetes” minősítése kizárja az érintett jogviszonyt az eljárás 44/2001 rendelet 27. cikke értelmében vett tárgyának hatálya alól, mivel az eljárás célja nem lehet kizárólag olyan kérdés megválaszolása, amelyet a bíróságnak a felperes által kért eredmény elutasítását vagy megerősítését megelőzően kell megválaszolnia. Ez attól függetlenül így van, hogy az előzetes kérdés egy másik eljárásban szintén előzetes kérelemként vagy egy másodlagos kérelem keretében előterjesztett kérelemként jelenik meg.

69. E tekintetben emlékeztetek arra, hogy a jelen ügyben az olasz bíróság előtt benyújtott kereset főként I. Weber elővásárlási joga gyakorlásának érvénytelenségére és így annak hatásai hiányára vonatkozik, mivel I. Weber nem fogadta el a Z. GbR társaság és M. Weber által kötött szerződés valamennyi feltételét, különösen az utóbbi számára biztosított elállási jogot. A Z. GbR társaság továbbá másodlagosan annak megállapítását kérte, hogy I. Weberre nézve is kötelezőek voltak az e társaság és M. Weber között megkötött szerződés feltételei, beleértve az említett elállási jogot is. Ezzel szemben a német bírósághoz benyújtott kereset M. Webernek a tulajdonában lévő ingatlan négytized tulajdoni hányadának I. Weber javára az ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzéséhez adott hozzájárulásának a megszerzésére irányul.

70. Szigorúan formai értelemben véve tehát nem azonos a két eljárás tárgya, és nem merül fel az összeegyeztethetetlen határozatok kockázata sem. Mindazonáltal átfedés van az Olaszországban benyújtott kereset másodlagos kérelme és a Németországban benyújtott kereset indokolása között abban a kérdésben, hogy a szerződésben a M. Weber javára szóló elállási jogra vonatkozó záradék I. Weberrel szemben érvényesíthető-e. Ebben a tekintetben a Bizottsághoz hasonlóan úgy vélem, hogy a fent hivatkozott ítélkezési gyakorlatban kialakított feltételekre tekintettel a két kereset között elegendő azonosság van ahhoz, hogy annak alapján a két párhuzamos eljárás „középpontját” jelentő kérdésre,⁶⁷ jelen esetben az érintett elővásárlási jog joghatást kiváltó gyakorlására lehessen hivatkozni.

71. A jogalapot illetően viszont álláspontom szerint a két jogvita kétségtelenül ugyanazokon a tényeken alapul, a kérelmek azonban, amint arra a német kormány rámutat, két eltérő jogi aktusból fakadnak. A Z. GbR társaságnak az olasz bírósághoz benyújtott keresete ugyanis az M. Weberrel 2009. október 28-án kötött szerződésén alapul, míg I. Webernek a német bírósághoz benyújtott keresete azon a megállapodáson alapul, amelyet elővásárlási joga gyakorlásának eredményeként ő maga kötött

64 — A fent hivatkozott Gubisch Maschinenfabrik ügyben hozott ítélet 15. és azt követő pontjai. A Bíróság kimondta, hogy abban az esetben, ha egy tagállamban egy szerződés végrehajtása iránt nyújtottak be keresetet, amelynek célja a szerződés hatékonyságának biztosítása, valamint egy másik tagállamban az ugyanezen szerződés megsemmisítése és felmondása érdekében nyújtottak be keresetet, amelynek célja éppen annak hatékonyságának megszüntetése, a két párhuzamos eljárás „középpontja” a szerződés kötelező ereje, így a második akár az elsővel szemben védekezésül felhozott jogalapnak is tekinthető.

65 — A C-111/01. sz. Gartner Electronic ügyben 2003. május 8-án hozott ítélet (EBHT 2003., I-4207. o.) 32. pontja.

66 — Például ugyanazon megbízott képviselői jogának előzetes kérdése két külön adásvételi szerződéssel kapcsolatos jogvitában is felmerülhet.

67 — Lásd a jelen indítvány 64. lábjegyzetét.

M. Weberrel. Megjegyzem, hogy bár az előzetes döntéshozatalra utaló határozat nem jelöli meg pontosan a Z. GbR társaságnak az olasz bíróság előtt előterjesztett kérelmei alapjául szolgáló jogi rendelkezéseket,⁶⁸ mindazonáltal megállapítható, hogy ezek a kérelmek szerződéses viszonyokat érintenek. Ezzel szemben a Németországban folyamatban lévő eljárásban szereplő jogvita a BGB 464. §-án⁶⁹ alapul, és a dologi jogi elővásárlási jogra vonatkozik. Tekintettel a Bíróságnak a „jogalap” fogalma tekintetében adott meghatározására,⁷⁰ amely egyaránt magában foglalja a kérelem alapjául hivatkozott tényeket és jogszabályokat, úgy vélem, hogy e két eljárásban nem áll fenn a jogalapok azonossága, mivel a második eljárásban szóban forgó jogi aktus független az első eljárásban hivatkozott szerződéstől, és a két esetben hivatkozott jogszabályok is eltérőek.

72. Végül hangsúlyozni kívánom, hogy ha a 44/2001 rendelet 27. cikkének tárgyi hatályát túl tágan értelmezzük, az nehézséget okozhat az e rendelkezés és az említett rendelet 28. cikke közötti határvonal meghúzásában, sőt, az utóbbi rendelkezés hatékony érvényesülését is megakadályozhatja, mivel az utóbbi célja a kevésbé közvetlen módon párhuzamos eljárások tekintetében az azt megelőző cikk kiegészítése.⁷¹ A két rendelkezés közötti kapcsolat kérdésére még a kérdést előterjesztő bíróság előzetes döntéshozatalra előterjesztett hatodik kérdésére adandó válasz keretében visszatérek.

73. Következésképpen másodlagosan az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésre nemleges válasz adását javaslom.

2. A 44/2001 rendelet 27. cikke (1) bekezdése alkalmazásának keretében a később felhívott bíróság által megvizsgálandó tényezőkről

74. Az ötödik kérdésnek és a nyolcadik kérdés első részének közös pontja, hogy a perfüggőség megállapítása esetén annak hatásaira vonatkoznak, különösen arra, hogy a később felhívott bíróság a 44/2001 rendelet 27. cikkének (1) bekezdése alapján az eljárás felfüggesztésével kapcsolatos határozatában mely elemeket köteles figyelembe venni. A kérdések arra vonatkoznak, hogy a később felhívott bíróságnak – azt megelőzően, hogy a 44/2001 rendelet 27. cikkének (1) bekezdése értelmében felfüggeszteni az eljárást – egyrészt vizsgálnia kell-e az egyik fél azon kifogását, hogy a másik fél joggal való visszaélést követett el, amikor ezt megelőzően egy másik tagállam bírósága előtt indított eljárást, és igenlő válasz esetén, ez milyen következményekkel jár (a), valamint másrészt figyelembe kell-e vennie a másodikként eljárást indító felperesnek a bírói jogvédelemhez való jogát (b)?

75. Jelzem, hogy abban az esetben nem kell erre a két kérdésre válaszolni, ha az ezeket megelőzően a kérdést előterjesztő bíróság által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre a Bíróság a javaslatommal megegyezően úgy válaszol, hogy az említett 27. cikk a jelen ügy körülményei között nem alkalmazható.

68 — A jelen ügyirathoz csatolt, a Tribunale ordinario di Milano által 2013. május 23-án hozott határozat sem jelöli meg pontosan az előtte előterjesztett kérelmek jogalapját.

69 — A jelen indítvány 14. lábjegyzetében idézett rendelkezés.

70 — A fent hivatkozott Tatry-ügyben hozott ítélet 39. pontja. A fent hivatkozott Gubisch Maschinenfabrik ügyben hozott ítéletben a Bíróság elismerte, hogy két párhuzamos jogvita azonos jogalaphól származik, mivel azok „ugyanazon a szerződéses jogviszonyon” alapultak (lásd a 15. pontot).

71 — Lásd a Brüsszeli Egyezmény 21. és 22. cikke közötti összefüggés tekintetében Boularbah, H., „La notion de »mêmes parties«, condition de la litispendance communautaire”, *Journal des tribunaux*, 1998, 37. szám, 774. és azt követő oldalak, különösen 776. o.

a) Az elsőként felhívott bíróság előtt eljárást indított felperes által elkövetett, a perindítási joggal való visszaélésről (ötödik kérdés)

76. Előzetesen hangsúlyozom, hogy az ötödik kérdés álláspontom szerint hipotetikus. Az ugyanis arra az esetre vonatkozik, ha a később felhívott bíróság előtt eljárást indító felperes e bíróság előtt arra hivatkozna, hogy az ellenérdekű fél által (e kérdés megfogalmazása szerint „a másik fél”) egy másik bíróság előtt indított eljárás megindítása visszaélést valósított meg, mindezt azt megelőzően, hogy ez utóbbi bíróság joghatóságának fennállása tekintetében határozott volna.

77. Mindazonáltal, amint azt M. Weber is előadja, az Olaszországban párhuzamosan megindított eljárást nem ő, hanem a Z. GbR társaság indította, amely a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárásban nem vesz részt félként, mivel emlékeztetni kell arra, hogy ez az eljárás I. Weber és M. Weber között folyik. Mivel az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében,⁷² ha a Bíróságnak a kérdésre adott válasza az alapügy elbírálásához nyilvánvalóan irreleváns,⁷³ és e tekintetben nem ad hasznos segítséget a kérdést előterjesztő bíróság számára a 44/2001 rendelet 27. cikkének értelmében az eljárás felfüggesztéséről szóló határozat meghozatalához, álláspontom szerint ez a kérdés elfogadhatatlan.

78. Mindazonáltal arra az esetre, ha a Bíróság szükségesnek ítélné választ adni erre a kérdésre, másodlagosan az alábbi észrevételeket teszem.

79. Az igenlő válasz érdekében⁷⁴ meg kell jegyezni, hogy a 44/2001 rendelet 27. cikkéből következőhöz hasonlóan, a joghatóságnak kizárólag az időbeliség feltételén alapuló elsőbbsége annak a félnek kedvez, aki a leggyorsabban indít eljárást egy tagállam bírósága előtt. Márpedig köztudott, hogy fennáll a „torpedó” keresetek kockázata, amellyel a rosszhiszemű felek kizárólag a rendes joghatóságra vonatkozó szabályok, különösen az alperes lakóhelyén alapuló joghatóság megkerülése érdekében, vagy kizárólag a késleltetés céljából élnek a lehető leggyorsabban a perindítás jogával.⁷⁵ I. Weber azt állítja, hogy a jelen ügyben ez a helyzet áll fenn.⁷⁶

80. Mindazonáltal a Bizottsággal egyetértve úgy ítélem meg, hogy a perindítási jog esetleges visszaélésszerű gyakorlása azon felperes részéről, aki elsőként indított eljárást egy másik tagállamban, nem olyan elem, amit a később felhívott bíróság a 44/2001 rendelet 27. cikke értelmében vett perfüggség fennállása esetén figyelembe vehet vagy köteles figyelembe venni.

81. A Bíróság ugyanis már megállapította, különösen az első felperes által állítólag követett halogató taktika vonatkozásában, hogy nyilvánvalóan ellentétes lenne a Brüsszeli Egyezmény rendszerével és céljával, ha annak 21. cikkét (amely egyenértékű a 44/2001 rendelet 27. cikkével) úgy kellene értelmezni, hogy az nem alkalmazandó abban az esetben, amikor az elsőként felhívott bíróság olyan részes államban (vagy tagállamban) található, amelynek bíróságai előtt túlzottan hosszú ideig tart az ügyek tárgyalása.⁷⁷

72 — Lásd különösen a C-571/10. sz. Kamberaj-ügyben 2012. április 24-én hozott ítélet 41. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot.

73 — Hangsúlyozom, hogy a svájci kormány arra is rámutatott, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló határozat alapján nem állapítható meg, hogy a jelen ügyben történt-e joggal való visszaélés, és ha igen, milyen mértékben.

74 — Ezen állítás alátámasztásaként, amely szerint lehetőség van az említett 27. cikkben foglalt, az eljárás felfüggesztésére vonatkozó szabály alól kivételt tenni, ha a tények azt mutatják, hogy az egyik fél visszaélésszerűen használja fel azt, a svájci kormány előadja, hogy a svájci Bundesgericht már hozott ilyen értelmű határozatot (2007. július 6., 4A_143/2007, E) a Luganóban 1988. szeptember 16-án aláírt, a polgári és kereskedelmi ügyekben hozott bírósági ítéletek végrehajtásáról szóló egyezmény (HL L 319., 9. o.) ezzel egyenértékű rendelkezése tárgyában.

75 — Az ilyen eljárási taktika kockázatával kapcsolatban lásd Magnus, U. és Mankowski, P., i.m., 483. és azt követő oldalait, 17. és 18. pont.

76 — Előadja, hogy a Z. GbR társaság az eljárások e tagállamban fennálló hossza miatt indított Olaszországban eljárást, hogy megakadályozza M. Webernek a Németországban található ingatlanon fennálló tulajdoni hányada jogszerű megszerzését, valamint annak érdekében, hogy őt, különös tekintettel idős korára, a védekezéstől eltántorítsa. Előadja, hogy röviddel a kereset Olaszországban történő benyújtását megelőzően M. Weber, aki hozzá hasonlóan alperes az olasz eljárásban, Milánóba költözött, ahol fiának ügyvédi irodája található, aki a Z. GbR társaság vezetőségének tagja.

77 — A fent hivatkozott Gasser-ügyben hozott ítélet 70. és 73. pontja.

82. Ezt a szigorú értelmezést álláspontom szerint általánossá lehet tenni úgy, hogy az magában foglalja az elsőként történő perindítással való visszaélésre alapított kifogást is, tekintettel az említett 27. cikk megszövegezésére,⁷⁸ amely nem tartalmaz más követelményt, csak az igény és a felek azonosságának ellenőrzését, és tekintettel a tagállamok jogrendszereinek egyenértékűségébe vetett kölcsönös bizalomra, amely többek közt megalapozza ezt a rendelkezést.⁷⁹ Ez az ellenőrzés azzal az előnnyel is jár, hogy objektív jellegű, és nem fenyegeti az eseti jellegű értékelés veszélye.

83. Másodlagosan tehát úgy vélem, hogy az ötödik kérdésre esetlegesen olyan választ kell adni, amely szerint a 44/2001 rendelet 27. cikke (1) bekezdése alkalmazásának keretében a később felhívott bíróságnak nem kell figyelembe vennie azt a kifogást, amely szerint az ellenérdekű fél visszaélésszerűen járt el, amikor elsőként indított eljárást egy másik tagállam bírósága előtt.

b) A másodikként eljárást indító felperes bírói jogvédelemhez való jogáról (a nyolcadik kérdés első része)

84. A nyolcadik kérdés első része lényegében arra vonatkozik, hogy a 44/2001 rendelet 27. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy a később felhívott bíróságnak e cikk alkalmazásakor nemcsak az egymással összeegyeztethetetlen vagy egymásnak ellentmondó határozatok elkerülésének célját kell figyelembe vennie,⁸⁰ hanem a másodikként eljárást indító felperes „bírói jogvédelemhez való jogát” vagy az „igazságszolgáltatáshoz való jogát”⁸¹ is.

85. Úgy vélem, hogy a választ az említett 27. cikk (1) bekezdésének értelmezésére kell korlátozni, még ha ez a pontosítás a kérdésben nem is szerepel. A jelen ügy ugyanis olyan esetet érint, amikor a később felhívott bíróságnak akkor kell az eljárás felfüggesztéséről döntenie, amikor az elsőként felhívott bíróság joghatóságát még nem állapította meg,⁸² míg ugyanezen cikk (2) bekezdése a joghatóság hiányának olyan helyzetben történő megállapítására vonatkozik, amikor az említett joghatóságot már megállapították.

86. Rá kell mutatni, hogy a kérdést előterjesztő bíróság azt érezteti, hogy az igazságszolgáltatáshoz való jog nem jelenthet kivételt a perfüggőségre irányadó szabály alkalmazása alól. Előadja, hogy ellentétes lenne a 44/2001 rendelet alapjául szolgáló elvvel,⁸³ amely szerint a jogalanyok védelmét valamennyi tagállamban egyenértékű módon kell biztosítani,⁸⁴ a kivételes körülmények fennállása kivételével,⁸⁵ amelyek a jelen ügyben nem állnak fenn.

78 — Uo., 71. pont.

79 — Uo., 72. pont.

80 — Ami ennek a cikknek a fő célja (lásd a jelen indítvány 42. pontját).

81 — Az utóbbi kifejezés szerepel az előzetes döntéshozatalra utaló határozatnak az említett kérdéssel kapcsolatos indokolásában.

82 — Lásd a jelen indítvány 15. pontját.

83 — Lásd különösen az említett rendelet (16) preambulumbekkezdését.

84 — Hozzáteszi, hogy ez az elv akkor is fennáll, ha a valóságban vannak különbségek a tagállamok között, ami a 44/2001 rendelet meghozatalakor is ismert volt, és ma is igaz.

85 — Olyan szélsőséges helyzetekre utal, amelyek között az elsőként felhívott bíróság ítélkezési munkája szünetel, például háborús események vagy természeti katasztrófák miatt, amelynek következményei hosszan tartanak és akadályozzák az ítélkezést.

87. A magam részéről úgy vélem, hogy egy tagállam bírósága számára azt lehetővé tenni, hogy konkrétan vegye figyelembe egy felperesnek az igazságszolgáltatáshoz való jogát, önmagában összhangban van a hatékony bírói jogvédelemhez való joggal,⁸⁶ amint azt az EJEE 6. és 13. cikke, valamint a Charta 47. cikkének első és második bekezdése is biztosítja.⁸⁷ Hozzáteszem, hogy a Bíróság már kimondta, hogy a Charta értelmében vett „hatékony jogorvoslathoz” és a „tisztes eljáráshoz való” alapvető jogot a 44/2001 rendelet alkalmazásának keretében is védeni kell.⁸⁸

88. Mindazonáltal úgy vélem, hogy a 44/2001 rendelet 27. cikke (1) bekezdésének még a Chartára tekintettel elvégzett értelmezése sem vezethet e cikk hatályának módosításához. Az ugyanis egy tisztán technikai rendelkezést tartalmaz,⁸⁹ amelynek alkalmazása álláspontom szerint nem vet fel semmilyen problémát a Charta 47. cikkének vonatkozásában, mivel a tagállamok jogrendszereiről lévén szó, a később felhívott bíróság előtt folyamatban lévő jogvitában részes felek elvileg rendelkeznek az igazságszolgáltatáshoz való joggal, valamint az elsőként felhívott bíróság előtt a méltányos eljáráshoz való joggal.

89. Amint azt a Bizottság hangsúlyozza, ha az említett 27. cikkben foglalt korlátozó feltételek fennállnak, a később felhívott bíróság köteles akár hivatalból is felfüggeszteni az eljárását, anélkül hogy figyelembe vehetne más elemeket is, mint a felperes igazságszolgáltatáshoz való jogának hatékonyságát. E tekintetben az e rendelet 28. cikkének (1) bekezdésében foglalt esettől eltérően nem rendelkezik mérlegelési mozgástérrel.

90. Következésképpen a nyolcadik kérdés első részére nemleges válasz adását javaslom.

C – A 44/2001 rendelet 28. cikke (1) bekezdésének értelmezéséről

91. A 44/2001 rendelet 28. cikkére vonatkozó előzetes döntéshozatalra előterjesztett három kérdés⁹⁰ közül először azt vizsgálom meg, hogy ez a rendelkezés csak akkor alkalmazandó-e, ha az e rendelet 27. cikkének (1) bekezdésében foglalt feltételek nem állnak fenn (1), majd azt, hogy milyen elemeket vehet figyelembe a később felhívott bíróság, amikor az említett 28. cikkben foglaltak szerinti összefüggő ügyekben az eljárás felfüggesztésének lehetőségét mérlegeli (2).

86 — Ezzel a fogalommal összefüggésben lásd különösen Prechal, S. és Widdershoven, R., „Redefining the Relationship between »Rewe-effectiveness« and Effective Judicial Protection”, *Review of European Administrative Law*, 2011., 4. kötet, 2. szám, 31. o.

87 — Lásd a jelen indítvány 55. pontját. Itt álláspontom szerint különösen az említett jog két vonatkozása érintett: egyrészt a perfüggőség megakadályozhatja a másodikként eljárást indító felperes igazságszolgáltatáshoz való jogát, másrészt az első eljárás elhúzódása sértheti a tisztességes eljáráshoz való jogot.

88 — Lásd a védelemhez való jog tiszteletben tartásával kapcsolatban a C-292/10. sz. G-ügyben 2012. március 15-én hozott ítélet 47. és azt követő pontját. Lásd továbbá analógia útján a C-491/10. PPU. sz. Aguirre Zarraga-ügyben 2010. december 22-én hozott ítélet (EBHT 2010., I-14247. o.) 59. és azt követő pontjait a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. november 27-i 2001/2003/EK rendelettel (HL L 338., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 243. o.; helyesbítés: HL 2013. L 82., 63. o.) kapcsolatban, amelyben a Bíróság kiemelte, hogy az említett rendelet által a valamely tagállamban hozott határozatok elismerésére és végrehajtására vonatkozóan létrehozott rendszer a tagállamok közötti kölcsönös, azíránt fennálló bizalom elvén alapul, hogy nemzeti jogrendjeik képesek az Európai Unió szintjén és különösen a Chartában elismert alapjogok tekintetében egyenértékű és tényleges védelmet nyújtani.

89 — A 44/2001 rendelet 27. cikke ugyanis csak az az azonos jogvitákban párhuzamosan felhívott bíróságok közötti joghatóság megosztásáról rendelkezik. Lásd analógia útján a fent hivatkozott Gasser-ügyben hozott ítéletet, amelyben a Brüsszeli Egyezmény 21. cikkének az EJEE 6. cikkének tiszteletben tartásával összefüggésben történő értelmezése keretében (amely az említett 27. cikkkel egyenértékű) (59. és azt követő pontok) a Bíróság a választ ezen Egyezmény szerkezetére és céljára, valamint a szerződő államoknak az egymás jogrendszerébe és bíróságaiba vetett kölcsönös bizalmára tekintettel fogalmazta meg (70. és azt követő pontok). Lásd továbbá Magnus, U. és Mankowski, P., i.m., 487. és azt követő oldalak.

90 — Tudniillik az előzetes döntéshozatalra előterjesztett hatodik, hetedik és nyolcadik kérdés.

1. A 44/2001 rendelet 27. cikkének (1) bekezdése és 28. cikkének (1) bekezdése közötti kapcsolatról (hatodik kérdés)

92. A hatodik kérdés lényegében annak meghatározására irányul, hogy a később felhívott bíróság köteles-e a 44/2001 rendeletnek az eljárásnak az összefüggő eljárások esetében történő felfüggesztésére vonatkozó 28. cikkének (1) bekezdése alkalmazását megelőzően megbizonyosodni arról, hogy az ugyanezen rendeletnek a perfüggőség fennállása esetére vonatkozó 27. cikkének (1) bekezdése nem alkalmazandó-e az előtte folyamatban lévő eljárásra, vagy dönthet közvetlenül az említett 28. cikk alkalmazása mellett az említett 27. cikk esetleges alkalmazhatóságának vizsgálata nélkül is?⁹¹

93. Álláspontom szerint erre a hatodik kérdésre csak akkor szükséges válaszolni, ha a Bíróság a javaslatommal ellentétben az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első négy kérdésre abban az értelemben válaszol, hogy a 44/2001 rendelet 27. cikkének rendelkezései a jelen esetben alkalmazandók az igény és a felek azonossága miatt, a később felhívott bíróság esetleges kizárólagos joghatósága ellenére, és hogy e rendelkezések így összeütközésbe kerülhetnek ugyanezen rendelet 28. cikkével.

94. Úgy vélem, hogy logikai, sőt, hierarchikus kapcsolatot kell kialakítani a két rendelkezés között, mégpedig olyan módon, hogy az említett 27. cikk alkalmazásának a két cikk között fennálló különbségekre tekintettel elsőbbséget kell kapnia az említett 28. cikkel szemben.⁹²

95. Először is, az említett cikkek némileg eltérő célokat követnek. Természetesen mind a kettő tartalmaz a lehetőségekhez képest annak elkerülésére irányuló szabályokat, hogy eltérő államokban ugyanazon jogvita alapján egymással összeegyeztethetetlen határozatokat hozzanak.⁹³ Mindazonáltal a Bíróság ítélezési gyakorlatából kitűnik, hogy az összeegyeztethetlenség fogalma a 44/2001 rendelet 28. cikke tekintetében sokkal enyhébb,⁹⁴ mint ugyanezen rendelet 27. cikke tekintetében, tekintettel arra, hogy az előbbi egyszerűen a különböző tagállamok bírósági tevékenységének jobb összehangolását hivatott elősegíteni.⁹⁵

96. Másodszor, e rendelkezések alkalmazásának feltételei is különböznek. Míg az említett 27. cikk alkalmazása megköveteli többek között az azonosságra vonatkozó elemek egyidejű fennállását, az említett 28. cikk alkalmazása kevesebbet követel. Így két eljárásra, amely megfelelő mértékben kapcsolatban van egymással, a 27. cikk értelmében vett perfüggőséghez megkövetelt feltételek ellenőrzésének hiányában is az összefüggő eljárásokra vonatkozó rendelkezéseket lehet alkalmazni, ha egyébiránt a 28. cikk (3) bekezdésében foglalt feltételek fennállnak.⁹⁶

91 — I. Weber állítja, hogy ez a kérdés azért merül fel, mert a Landgericht München I. két alkalommal is az eljárás felfüggesztése mellett döntött, először az említett 27. cikk (1) bekezdése, majd az említett 28. cikk (1) és (3) bekezdése alapján, hozzátéve, hogy e helyesbítés az Oberlandesgericht Müncchentől származik.

92 — Ebben az értelemben I. Weber és a svájci kormány az említett 28. cikknek a német szakirodalomból (Rauscher, T. és Leible, S., *Europäisches Zivilprozeß- und Kollisionsrecht EuZPR/EuIPR, Kommentar, Brüssel I-VO, LugÜbk 2007*, Sellier, München, 2011.; Hüßtege, R., in Thomas, H. és Putzo, H. [szerk.], *Zivilprozessordnung. Kommentar*, Beck, München, 32. kiadás, 2011) és a svájci szakirodalomból (Bucher, A., *Loi sur le droit international privé. Convention de Lugano*, Helbing Lichtenhahn, Bazel, 2011.; Mabillard, R., in Oetiker, C. és Weibel, T. (szerk.): *Lugano Übereinkommen*, Helbing Lichtenhahn, Bazel, 2011) származó elemzésére hivatkozik.

93 — Lásd P. Jenard a jelen indítvány 29. lábjegyzetében említett jelentésének 13. oldalát a Brüsszeli Egyezmény egyenértékű rendelkezéseivel kapcsolatban, uo., valamint a 44/2001 rendelet (15) preambulumbekkezdését.

94 — A fent hivatkozott Taty-ügyben hozott ítélet 53. pontjában a Brüsszeli Egyezmény 22. cikkével kapcsolatban a Bíróság megállapította, hogy „[a]z [összefüggés fogalmát] tágan kell értelmezni, és annak magában kell foglalnia valamennyi esetet, ahol a megoldások ellentmondásosságának kockázata fennáll, még ha a határozatok külön-külön végrehajthatók is, és ha azok joghatásai nem zárják ki kölcsönösen egymást”. Lásd továbbá a C-539/03. sz., Roche Nederland és társai ügyben 2006. július 13-án hozott ítélet (EBHT 2006., I-6535. o.) 22. pontját.

95 — A fent hivatkozott Taty-ügyben hozott ítélet 55. pontja és Tesaro főtanácsnok ezen ügyre vonatkozó indítványának 28. pontja.

96 — A jelen indítvány 5. lábjegyzetében idézett rendelkezés.

97. Harmadszor, a 44/2001 rendelet 27. cikke (1) bekezdésének és 28. cikke (1) bekezdésének hatásai nagyon eltérnek egymástól, bár mindkettő az eljárás felfüggesztésére vonatkozik.⁹⁷ A később felhívott bíróság ugyanis az összefüggő eljárások esetében mérlegelési mozgástérrel rendelkezik,⁹⁸ amely esetben dönthet úgy, hogy arra nem hivatkozik hivatalból és nem függeszti fel az eljárását, ami perfüggőség esetén nem lehetséges, mert ebben az esetben az eljárás felfüggesztését mindenképpen végre kell hajtani, még ha ez utóbbi kivételre egyik fél sem hivatkozott.

98. Hangsúlyozom továbbá, hogy a Bíróság a fent hivatkozott Tatry-ügyben hozott ítéletben kimondta, hogy a Brüsszeli Egyezmény (a 44/2001 rendelet 28. cikkével egyenértékű) 22. cikkének hatályával kapcsolatosan neki feltett kérdés „nyilvánvalóan *csak abban az esetben* vetődhet fel, ha az egyezmény [a 44/2001 rendelet 27. cikkével egyenértékű] 21. cikkében foglalt feltételek nem állnak fenn”⁹⁹. Ebből arra következtettek, hogy e rendelkezések között alárendeltségi viszony áll fenn, és az említett 28. cikk alkalmazása csak akkor lehetséges, ha a 27. cikk nem alkalmazható.¹⁰⁰

99. Következésképpen a hatodik kérdésre olyan válasz adását javaslom, hogy a 44/2001 rendelet 28. cikke (1) bekezdésének alkalmazása valóban azt feltételezi, hogy a később felhívott bíróság megvizsgálta a kérdést, és arra az álláspontra jutott, hogy az előtte folyamatban lévő eljárásban az ugyanezen rendelet 27. cikke (1) bekezdése alkalmazásának feltételei nem állnak fenn.

100. Mindazonáltal a kérdés megszövegezésére tekintettel¹⁰¹ jelzem, hogy álláspontom szerint a később felhívott bíróságnak nem kell kifejezetten, formális határozatban döntenie a 44/2001 rendelet 27. cikkének az érintett ügyben történő alkalmazhatatlanságáról. Elegendő, ha e bíróság az eljárás e rendelet 28. cikke alapján történő felfüggesztésének vizsgálata körében előzetesen szisztematikusan megvizsgálja az említett 27. cikk esetleges alkalmazását.

2. A 44/2001 rendelet 28. cikkének (1) bekezdése alkalmazásának keretében a később felhívott bíróság által megvizsgálandó tényezőkről

101. A hetedik kérdés és a nyolcadik kérdés második fele lényegében azt kérdezi a Bíróságtól, hogy az egy jogvitában később felhívott bíróság milyen feltételeket vehet figyelembe a 44/2001 rendelet 28. cikkének (1) bekezdésében számára biztosított, az eljárás felfüggesztése lehetőségének gyakorlásakor, ha egy másik bíróság előtt már folyamatban van egy ezzel a jogvitával összefüggő eljárás. Az említett kérdések egyike egy sor, a helyzettől összefüggő elemet érint (a), a másik pedig a másodikként eljárást indító felperes bírói jogvédelemhez való jogát érinti (b).

a) Az eljárásnak az összefüggő eljárások miatti felfüggesztése esetén a folyamatban lévő eljárások körülményeinek megvizsgálásáról (hetedik kérdés)

102. A kérdést előterjesztő bíróság hetedik kérdésében négy olyan tényezőre kérdez rá, amelyeket a később felhívott bíróság az eljárásnak a 44/2001 rendelet 28. cikkének (1) bekezdésével összhangban az összefüggő eljárásokra tekintettel történő felfüggesztése lehetőségének értékelése, vagy az arról történő határozathozatal tekintetében relevánsnak tekinthet, de nem köteles annak tekinteni.¹⁰²

97 — Emlékeztetek arra, hogy a szóban forgó előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés nem érinti az említett cikkeknek a joghatóság hiányának megállapítására vonatkozó (2) bekezdését.

98 — E tárgyban lásd az előzetes döntéshozatalra előterjesztett hetedik kérdésre az alábbiakban adott választ.

99 — 49. és 50. pont (kiemelés tőlem).

100 — Cadiet, L., Jeuland, E. és Amrani-Mekki, S. (szerk.), *Droit processuel civil de l'Union européenne*, LexisNexis, Párizs, 2011., 129. pontja szerint az összefüggő eljárások esete „egyfajta tökéletlen perfüggőség”, mivel „az összefüggő eljárások megállapításának feltételei kevésbé szigorúak, mint a perfüggőség megállapításának feltételei. Ebből következően a következmények is enyhébbek”.

101 — A kérdést előterjesztő bíróság úgy fogalmaz, hogy a később felhívott bíróság „korábban úgy határozott”.

102 — Különbséget kell tenni e mérlegelési jogkör és annak meghatározása között, hogy a párhuzamos eljárások az e cikk (3) bekezdésében foglalt, az eljárások összefüggésére vonatkozó feltételek alapján valóban összefüggőek-e.

103. Az említett (1) bekezdés megszövegezése nem ad erre választ. A Bizottság állítja, hogy a jogalkotó szándékosan került ilyen lista felállítását. Úgy vélem, hogy így diszkrecionális mérlegelési jogkört hagytak ennek a bíróságnak, azzal a feltétellel, hogy minden esetben tiszteletben tartja e rendelet 28. cikkének célját, ami az Unión belül az igazságszolgáltatás megfelelő működésének biztosítása érdekében a különböző tagállamok bíróságai előtti párhuzamos eljárások és az azokból következő egymásnak ellentmondó határozatok elkerülése.¹⁰³

104. Álláspontom szerint a később felhívott bíróságnak figyelembe kell tudnia venni valamennyi olyan konkrét körülményt, amely alapján meghatározhatja, hogy a hozzá előterjesztett ügyben fel kell-e függesztenie az eljárást.¹⁰⁴ Nem lehet általánosságban, a konkrét összefüggések ismerete nélkül meghatározni, hogy pontosan mely mérlegelési feltételek lehetnek érvényesek, mivel egy olyan elem, amely valamely ügyben releváns lehet, nem szükségszerűen releváns egy másikban.

105. Hozzáteszem, hogy a kérdést előterjesztő bíróság nem fejtette ki, hogy úgy véli-e, hogy valamennyi olyan szempontot, amellyel kapcsolatban kérdést tesz fel a Bíróságnak, önállóan is figyelembe lehet venni, vagyis az önmagában is elegendő-e. Mindazonáltal álláspontom szerint önmagában egyik sem lehet döntő jelentőségű. A később felhívott bíróságnak sokkal inkább az adott ügyben a felfüggesztés mellett vagy ellen szóló elemek összességének egyensúlyával kapcsolatos mérlegelést kell elvégeznie.

106. Bármilyen álláspontot foglal is el a Bíróság az ebben a hetedik kérdésben foglalt szempontokkal kapcsolatosan, a kérdést előterjesztő bíróság által abban felállított lista semmiképpen sem tekinthető kimerítőnek. A 44/2001 rendelet 28. cikkének (1) bekezdése címén egy sor más mérlegelési tényezőt is figyelembe lehet venni. Figyelembe lehet például venni a német szakirodalom által javasolt, ezzel összefüggésben I. Weber által hivatkozott tényezőket¹⁰⁵ vagy a Lenz főtanácsnok által nem kizárólagosan megállapított tényezőket.¹⁰⁶

107. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban felsorolt első szempont azzal kapcsolatos, hogy az elsőként felhívott bíróság olyan országban működik, amelyben az eljárások statisztikai értelemben véve jelentősen hosszabb ideig tartanak, mint a később felhívott bíróság szerinti tagállamban. Álláspontom szerint egy másik tagállam igazságszolgáltatási rendszerének ilyen általános értékelése alapján nem tehető kivétel a 44/2001 rendelet 28. cikke (1) bekezdésének alkalmazása alól,¹⁰⁷ tekintettel az annak alapjául szolgáló, a tagállamok rendszerei egyenértékűségének elvére.

103 — Lásd a fent hivatkozott Tetry-ügyben hozott ítélet 55. pontját és a fent hivatkozott Overseas Union Insurance és társai ügyben hozott ítélet 16. pontját a Brüsszeli Egyezménynek a 44/2001 rendelet 28. cikkével egyenértékű 22. cikkének értelmezésével kapcsolatban, valamint e rendelet (15) preambulumbekendését.

104 — Lásd Lenz főtanácsnoknak a C-129/92. sz. Owens Bank ügyben 1994. január 20-án hozott ítélet (EBHT 1994., I-117. o.) alapjául szolgáló ügyre vonatkozó indítványának az említett egyezmény 22. cikkére vonatkozó 75. pontját.

105 — A szakirodalom megemlíti a felek érdekeit, magatartását és motivációját; a kapcsolat erősségét; az ügyben folyamatban lévő eljárás állását és időtartamát; a kérelem sikerének esélyeit; a gazdaságosság szempontját a befektetett erőfeszítésekre, a költségekre és a bizonyítékok közelségére figyelemmel; az elsőként felhívott bíróság joghatóságának meglétét vagy hiányát, valamint az elismerés lehetőségét.

106 — Tudniillik az „összefüggés mértékét és a határozatok ellentmondásosságának kockázatát; hogy milyen szakaszban vannak a párhuzamosan folyó eljárások; valamint a felhívott bíróságoknak a tényekhez való közelségét” (lásd Lenz főtanácsnok fent hivatkozott Owens Bank ügyre vonatkozó indítványának 76. pontját). Ezek a feltételek azonosak a jogalkotó által a 44/2001 rendelet átdolgozásának keretében azonban csak egy tagállamban és egy harmadik államban párhuzamosan folyó eljárások tekintetében is elfogadottakhoz. Lásd a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2012. december 12-i 1215/2012 európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL L 351., 1. o.) (23) és (24) preambulumbekendését, valamint 33. cikkét (a perfüggőségről) és 34. cikkét (az összefüggő eljárásokról), amely lényegében 2015. január 10-től alkalmazandó.

107 — A fent hivatkozott Gasser-ügyben hozott ítéletében (70. és azt követő pontok) a Bíróság ebben az értelemben határozott a Brüsszeli Egyezménynek a 44/2001 rendelet 27. cikkével egyenértékű rendelkezése, vagyis a perfüggőség, nem pedig az összefüggő eljárások tekintetében.

108. Ezzel szemben abban az esetben, ha a később felhívott bíróság azt állapítja meg, hogy a másik tagállamban először megindított konkrét eljárás nyilvánvalóan túlzottan elhúzódik, ez a bíróság jogosan vonhatja le ebből azt a következtetést, hogy az adott ügyben nem célszerű az összefüggő eljárásokra figyelemmel felfüggeszteni az eljárást. E tekintetben analógia útján rá kell mutatni, hogy a Bíróság a 2201/2003 rendelettel kapcsolatban már kimondta, hogy a később felhívott bíróság a feltett kérdéseire történő válaszok beérkezésére vonatkozó ésszerű várakozási idő elteltét követően elbírálhatja az előtte előterjesztett kérelmet.¹⁰⁸

109. A második vizsgálandó szempont arra az esetre vonatkozik, ha a később felhívott bíróság úgy ítéli meg, hogy a jogvitára annak a tagállamnak a jogát kell alkalmazni, amelyben e bíróság működik. Márpedig álláspontom szerint a később felhívott bíróság nem határozhat sem az elsőként felhívott bíróság előtt folyamatban lévő jogvita érdemére alkalmazandó jog, sem pedig az utóbbinak az érintett anyagi jogi rendelkezések végrehajtására való alkalmassága kérdésében.¹⁰⁹

110. A harmadik hivatkozott szempont, amelyet nyilvánvalóan az alapeljárásban részes két fél idős kora indokolt, a felek egyikének korával függ össze. Nyilvánvaló számomra, hogy ezt az egyéni elemet nem lehet figyelembe venni, mivel a 44/2001 rendelet hatálya alá tartozó jogok és kötelezettségek csaknem kivétel nélkül nem személyhez fűződő jellegűek.¹¹⁰

111. A hetedik kérdésben hivatkozott negyedik és utolsó szempont az elsőként felhívott bíróság előtt indított eljárás sikerének kilátásával kapcsolatos. Nem értek egyet azzal, hogy a később felhívott bíróság előre dönthessen egy másik bíróság előtt folyamatban levő eljárás végkimenetelének kérdéséről. Tekintettel arra, hogy ez a bíróság nem hallgatta meg kérelmeikkel kapcsolatosan az első eljárásban részes összes felet, valamint nem rendelkezik az összes bizonyítékkal sem, amelyekre azokat alapozták, ez az eljárás ellentétes lenne a megfelelő igazságszolgáltatás elvével és a tisztességes eljáráshoz való joggal.

b) Az eljárásnak az összefüggő eljárásokra tekintettel történő felfüggesztésének keretében az egyik fél bírói jogvédelemhez való joga esetleges megsértésének vizsgálatáról (a nyolcadik kérdés második fele)

112. A nyolcadik kérdés második fele azt kérdezi a Bíróságtól, hogy a később felhívott bíróság figyelembe veheti-e, vagy figyelembe kell-e vennie az előtte eljárást indító fél igazságszolgáltatáshoz való jogának védelmét a 44/2001 rendelet 28. cikkének alkalmazása keretében, vagyis olyan esetben, ha összefüggés van az e bíróság előtt folyamatban lévő és egy másik tagállam bírósága előtt folyamatban lévő eljárás között.

113. E kérdés első feléhez hasonlóan úgy vélem, hogy bár a kérdést előterjesztő bíróság nem fejtette ki kérelmének tárgyát, a választ a jelen ügyben felmerült elemeket figyelembe véve az említett 28. cikk (1) bekezdésének értelmezésére kell korlátozni. Következésképpen itt egyedül azt az esetet vizsgálom meg, ha a később felhívott bíróság az eljárás felfüggesztésének lehetőségét, nem pedig joghatósága hiányának megállapítását vizsgálja.¹¹¹

108 — A C-296/10. sz. Purrucker-ügyben 2010. november 9-én hozott ítélet (EBHT 2010., I-11163. o.) 82. és 83. pontja.

109 — Lásd analógia útján a Brüsszeli Egyezmény hatálya alá tartozó perfüggőség esetében a „*forum non conveniens*” elmélete alkalmazásának elutasításával összefüggésben P. Schlosser a jelen indítvány 36. lábjegyzetében említett jelentésének 78. és 181. pontját.

110 — Kivételt képez többek között a szerzőnek a művével kapcsolatos személyhez fűződő jogaival kapcsolatos keresetek esete.

111 — E cikk (2) bekezdése ugyanis a joghatóság hiánya megállapításának lehetőségét tartalmazza valamely fél kérésére abban az esetben, ha az elsőként felhívott bíróság már megállapította, hogy rendelkezik joghatósággal az összefüggő kérelmek elbírálására, és a rá irányadó jog szerint az eljárásokat egyesíteni lehet.

114. Álláspontom szerint a hivatkozott alapvető jog védelme fontos szerepet játszhat az említett rendelet 28. cikke (1) bekezdésének alkalmazásakor. Szemben az ugyanezen rendelet 27. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben elmondottakkal, a később felhívott bíróság ennek keretében mérlegelési jogkörrel rendelkezik, amelynek keretében megbizonyosodhat róla, hogy a Charta 47. cikkével összhangban¹¹² nem sérti meg súlyosan az előtte eljárást indító félnek az igazságszolgáltatáshoz való jogát, ha az eljárás felfüggesztéséről határoz. Következésképpen álláspontom szerint a nyolcadik kérdés e második részére igenlő választ kell adni.

IV – Véggövetkeztetések

115. A fenti megfontolások alapján azt javaslom a Bíróságnak, hogy az Oberlandesgericht München által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre az alábbi választ adja:

1) Elsődlegesen:

- A harmadik kérdésre adott válasz: A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet 22. cikkének 1. pontját úgy kell értelmezni, hogy az ebben a rendelkezésben az „ingatlanon fennálló dologi jogok” tekintetében meghatározott kizárólagos joghatósági ok alá tartozik az annak megállapítására irányuló kereset, hogy az alperes nem élt érvényesen egy ingatlan tekintetében fennálló dologi jogi elővásárlási jogával.
- A negyedik kérdésre adott válasz: A 44/2001 rendelet 27. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a később felhívott bíróságnak vizsgálnia kell azt, hogy az ugyanezen rendelet 22. cikkének 1. pontja értelmében kizárólagos joghatósággal rendelkezik-e, amelyből az következne, hogy az elsőként felhívott bíróság nem rendelkezik joghatósággal, és annak határozatát az említett rendelet 35. cikkének (1) bekezdése értelmében nem ismernék el.
- A hetedik kérdésre adott válasz: A 44/2001 rendelet 28. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a később felhívott bíróság az e rendelkezésben számára biztosított mérlegelési jogkör gyakorlása során nem veheti figyelembe az alábbi megfontolásokat: hogy az elsőként felhívott bíróság olyan tagállamban található, amelyben az eljárások statisztikai szempontból, nem pedig a konkrét ügyet tekintve hosszabb ideig tartanak, mint a később felhívott bíróság tagállamában; hogy a később felhívott bíróság megítélése szerint a később felhívott bíróság szerinti tagállam jogát kell alkalmazni; hogy az egyik fél milyen korú; hogy az elsőként felhívott bíróság előtti eljárásban milyen sikerre van kilátás.
- A nyolcadik kérdés második felére adott válasz: A 44/2001 rendelet 28. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a később felhívott bíróságnak az ennek alapján az eljárás felfüggesztéséről való határozathozatallal összefüggésben figyelembe kell vennie a második eljárás felperesének a hatékony bírói jogvédelemhez való jogát is.
- A többi kérdésre nem szükséges válaszolni.

2) Másodlagosan:

- Az első és a második kérdésre adott válasz: A 44/2001 rendelet 27. cikkében foglalt „azonos felek között folyamatban lévő eljárások” fogalmát úgy kell értelmezni, hogy az nem terjed ki azokra az esetekre, amikor az egyik jogvitában mindkét fél alperesként vesz részt, a másik jogvitában pedig a felek mint alperes és mint felperes vesznek részt. Az ugyanezen cikkben

¹¹² — Lásd még a jelen indítvány 87. pontját.

foglalt „azonos igényből származó [...] eljárások” fogalmát úgy kell értelmezni, hogy az nem terjed ki az olyan esetekre, amikor a két eljárásban a kereseti kérelem és a kereset indokolása eltér, még ha azokban szerepel is ugyanaz az előzetes kérdés.

- Az ötödik kérdésre adott válasz: A 44/2001 rendelet 27. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a később felhívott bíróságnak az e rendelkezés alapján történő döntése keretében nem kell vizsgálnia az egyik fél azon kifogását, hogy a másik fél joggal való visszaélést követett el az elsőként felhívott bíróság előtti eljárásával.
- A hatodik kérdésre adott válasz: A 44/2001 rendelet 27. cikkének (1) bekezdését és 28. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az utóbbi rendelkezés alkalmazása azt feltételezi, hogy a később felhívott bíróság korábban megállapította, hogy az első rendelkezés az előtte folyamatban lévő ügyben nem alkalmazandó.
- A nyolcadik kérdés első részére adott válasz: A 44/2001 rendelet 27. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a később felhívott bíróságnak az ennek alapján az eljárás felfüggesztéséről való határozathozatallal összefüggésben nem kell figyelembe vennie a második eljárás felperesének a hatékony bírói jogvédelemhez való jogát.